

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

**KREUGER —
TÄNDSTICKS-
ARBETARNA**

»Tändstickstrusten
gör vinster trots
depressionen.»

■

»40 arbetare avskedas
vid tändsticksfabriken
i Lidköping.»

■

»Tändsticksfabriken i
Göteborg lägges ned.»

■

»23 TÄNDSTICKS-
ARBETERSKOR
få gå i Uddevalla.»

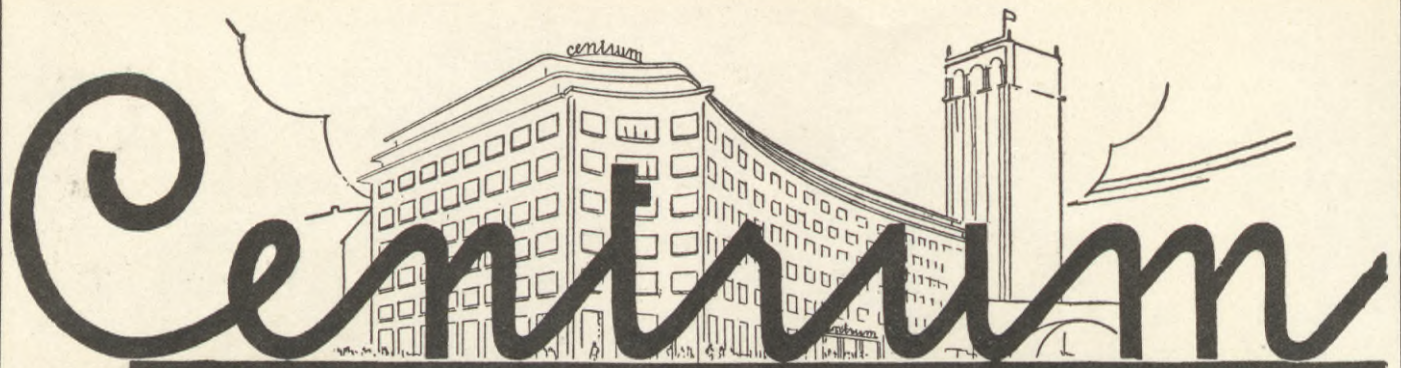
MORNINGBRISS

N:r 7 Årg. 27

JULI 1931

Pris 25 öre

Centrums ljusgård

Europas vackraste inomhuspassage

SPECIALAFFÄRERNAS CENTRUM

**goda
middagar**

Sveavägen 68

**konsum—
restaurant**

*E*dra mest kritiska gäster

komma att uppskatta att Ni
bjuder dem på Gevalia-bland-
ning.

Dess väl avvägda samman-
sättning av de yppersta kaffe-
sorter, dess omsorgsfulla rens-
ning och rostning och, som
resultat därav, den utsökta
aromen, gör varje kopp kaffe
till en sann njutning.

Men ej nog därmed. Det sätt
på vilket Gevalia-blandning
är förpackat bidrager även
till att ställa det i särklass —
att öka dess popularitet.

GEVALIA BLANDNING

är nämligen förpackat enligt en metod, som uppfyller de strängaste krav på hygien. Paketeringen sker i helautomatiska maskiner, som stå i direkt förbindelse med rosteriet. I stället för påsar användas kartonger, vilka tillslutas hermetiskt och därigenom skydda kaffet mot förorening och bevara dess utsökta arom. Den röda kartongförpackningen med Gevalia-märket giver Eder garanti för kaffets kvalitét samt att detsamma alltid är lika utsökt gott. Därest Eder handlande ej för Gevalia-blandning, bedja vi Eder vänligen tillskriva oss, så anvisas inköpskälla.

VICT. TH. ENGWALL & C:O,

KOMMANDITBOLAG SVEN ENGWALL GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

Servis "Herrgården" från
Eda Glasbruk.

Succès- Glaset från London

Försäljes genom
A.-B. De Svenska
Kristallglasbruken

Vad är ekonomi?

1. Att köpa en välbelägen tomt inom ett välordnat samhälle till förmånligaste pris.

2. Att före uppförande av det egna hemmet skaffa sig det förmånligaste och billigaste lånet.

Dessa båda ledande principer tillämpas hos

OLSSON & ROSENLUNDS A-B

DALAGATAN 1 C

TEL. NORR 31110

POLITISKT

FRI

Vet det Ni något om?
Ni inte prövat?

FRU NANNA BERGLUND
familjeavdelningens redaktör.

Säkert läser Ni regelbundet åtminstone en daglig tidning — men heter den Stockholms Dagblad?

Stockholms Dagblad har tack vare sin pigga redigering, gedigna innehåll och intressanta förströelseläsning rönt en enastående snabb och storartad framgång. Den läses ju också allmänt och har blivit synnerligen populär — inte minst bland damerna. Speciell uppmärksamhet ägnas familjeliv och moder och på Stockholms Dagblads "familjesida" finner Ni allt Ni vill veta när det gäller födelsedagar och jubileer, förlovningar, lysningar och bröllop samt modenytt.

En omtyckt avdelning i söndagsbilagan är även "Råd, rön och recept" där damerna få många goda tips till hushållet.

Vidare är Stockholms Dagblad politiskt fri och dess i samhällsfrågor framförda synpunkter ha rönt uppskattning och instämmanden från de mest skilda politiska läger.

Själv har Ni kanske tillfälligt följt Stockholms Dagblad som lösnummerköpare. Passa på nu vid månadskiftet och skaffa Er den billigare och bekvämare genom att prenumerera. Om Ni bor i Stockholm kan prenumeration lättast ske genom att ringa upp, namnanrop: Stockholms Dagblad. I landsorten mottages prenumeration genom varje postkontor.

Nedan:

4 pigga pennor

i St. D. Fr. vänster

Berco
Glokar Well
Näss.röm
Grevenius

Stockholms Dagblad

	Huvudstadsuppl. i Stockholm	Huvudst. uppl. i Landsorten	Riksupplagan i Landsorten
pr. månad:	2:75	2:25	1:50
pr. kvartal:	8:—	5:75	4:—

**Underkläder och
strumpor**
av silke, ylle
m. fl. sorter.
Utsökt mjuk, behaglig
och slitstark kvalitet.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U. P. A.
STOCKHOLM
BARNHUSGATAN 20

Hushållsskolan Margareta

DROTTNINGGATAN 69

Filialer: Stockholm, Hamngatan 10, 2 tr. (mitt för Kungsträdgården) Hornsgatan 1, Örebro Klostergatan 11, Linköping S:t Larsgatan 21, Jönköping Kyrkogatan 6, Göteborg Parkgatan 2 (f. d. Dicksonska Palatset), Malmö Södergatan 32, Lund Bantorget 7, Borås Osterlånggatan 44, Hälsingborg N:a Trädgårdsgatan 21.

I:a klass matsalar och festväning.

Elever bibringas omsorgsfull undervisning i finare och enklare matlagning, dukning, uppläggning, bakning av finare småbröd, tårter och matbröd, beredning av korv, å la dauber m. m. Kurstiden 3 å 4 månader (2 mån.). Förfrågningar ställas till föreståndarinnan för någon av skolorna.

Vördsamt **Fru Hanna Lindmark.**

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I **FOLKET**

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM, TEL.: 2276, N. 4043

POSTGIRO 4739

- Moderna stilar!
- Snabbt utförande!
- Moderata priser!

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker.

VANADISTEATERN

DIR.: SKÅDEBANAN

Varje afton kl. 8, sön- och helgdagar även kl. 3 e. m.

DEN NYA INSPEKTORN

Lustspel med sång av Hj. Procopé.

Biljettpris kr. 0:50 till 2:50 inberäknat nöjesskatt.

Rabatt vid kollektivbesök.

Skansens Friluftsteater

DIR.: SKÅDEBANAN

Varje afton kl. 8, sön- och helgdagar även kl. 2,30 e. m.

DUNUNGEN

AV SELMA LAGERLÖF

Biljettpris kr. 1:— till 4:— inber. nöjesskatt. Fri entré till Skansen för teaterbesökande.

Rabatt vid kollektivbesök.

MORGONBRIS JULI- NUMMER

innehåller:

<i>Morgonbris utsände medarbetare:</i>	
Kreuger-tändsticksarbetarna . . .	5
Bernhard Eriksson: Bättre stöd för de sjuka	7
Harald Åkerberg: Lekmannen i processen	8
Karin Forsberg: Vad fransyskan vill	10
Nils Beijer: Varför är filmen sådan?	12
Disa Västberg: Banden knyts . .	14
N. B.: Acceptera —	15
Kaj: Det eviga problemet	18
E. S.: Motorflickan	19
Birgit Magnusdotter: Erfarenheter bakom skrivmaskinen	21
Sigrid Gillner: Se upp med dansprofitörerna!	22
Mattis Hörlén: Glaset för alla . .	24
Hanna Leikel: En lyckad strejk . .	19

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Vessman.

Redaktion och expedition: Upplandsgat. 1, 3 t., Stockholm. Tel. 18886. Postgiro n:r 50196. För annonserna tel. V. 15838 och 18886.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—; lösnnummer 25 öre. Prenumeration sker på posten.

Annonspris: 40 öre pr mm.

Kreuger – tändsticks- arbetarna

En nu pensionerad tändsticksarbeterskas hem i Uddevalla.

- Kreuger har inte varit här.
- Jo, en gång – för länge sedan.
- Verkligen.

Denna dialog förekom nyligen mellan två tändsticksarbeterskor i Uddevalla. Trots de knappa, vardagliga meningarna äger den en strålkastares effekt.

– Kreuger lär aldrig ha varit här, heter det även bland kamraterna i Jönköping. Konstaterandet kastar också sitt ljus över situationen i Lidköping och Tidaholm, där likaså hela led av arbetare måste lämna de fabriker, åt vilka de givit år av sina bästa dagsverk. Fackföreningsstyrelserna söka i det längsta skydda de minst ekonomiskt rustade, kvinnorna gråta av fruktan att nu skall raseras det lilla till fäste de lyckas med ett helt livs oförtruten möda bygga upp. De äro medelålders och ha barn i skollådern, de äro gamla och ha söner och döttrar utan förvärvsmöjligheter, de äro ensamma mödrar, de äro döttrar som ha åldriga anförvanter att försörja. De vädja till fabriksledningarna. Dessa tumma och vända på listorna för avskedandena, men även dessa män ledas av händer starkare än deras. Trådarna löpa vidare till viljor, som arbetarna aldrig

nå. För en medeltid hade han kunnat te sig som en naturmakt denne man, som flyttar på fabriker och människors öden med en schackmästares kallsinniga beräkning.

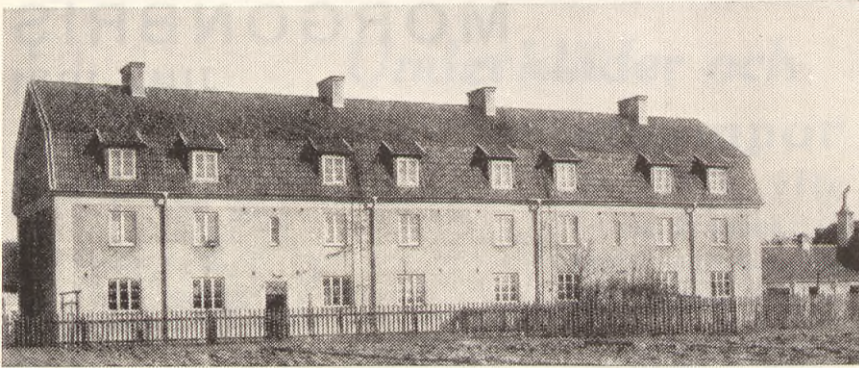
Kreuger – tändsticksarbeterskorna. De äro oförenliga och fjärran från varandra som världens två poler. Tändsticksindustrin blev Kreugers språngbräda, men det är den världsbekante finansmannens styrka att han inte låter suga sig ner i detaljerna av det system, vars toppunkt han är. Det hör till spelets regler att pressa ner produktionskostnaderna, att placera industrin över, dit där arbetslönerna äro lägre än lägst, men man är inte redovisningsskyldig för de värden, både moraliska och ekonomiska, som vedervågas i och med att hela arbetarsamhället kastas ur selen – män och kvinnor visas ut ur fabriken, där de mot blygsamma löner plikttröget under trettio, fyrtio år framalstrat den produktion, som utgör basis för de väldiga finansoperationerna.

Just nu blomma kastanjerna och syrenerna kring den gamla tändsticksarbeterskas hem i Uddevalla. Stugan utgör för all del en intagande idyll, där den lig-

ger tillitsfull mot den typiska västkusthällen. Men mannen, som till en enda vinterhelg skänker bort för tusentals kronor av sin favoritblomma liljekonvaljen och äger luxuösa hem i flera metropoler, skulle säkert själv om han trädde inom dörren till den skröpliga arbetarbostaden skakas av denna åskådliga bekräftelse på de disproportioner, som utmärka den nuvarande ekonomiska ordningen i världen. Den svenska tändstickan har dock kunnat bli en världsartikel till stor del tack vare hängivna, samvetsgranna svenska arbetare, vars sedan tidiga barnaår uppdrivna skicklighet var avgörande under en tid, när maskinerna ännu voro långt ifrån fulländade. Föräldrarna följdes av sina barn, generation efter generation gav sin tribut i fabriken, som blevo allt mörkare och otidsenligare. Före åttatimmarsdagen började man redan klockan sex på morgonen och höll i till långt in på kvällen.

– Jag har hängt i oupphörligt under tjugufyra år, berättar vår arbeterska. Jag gick in på fabriken, när min man, som också var tändsticksarbetare, dog och jag blev ensam med tre barn. Jag är 59 år nu, men jag är stark och frisk och hade

Tändsticksbolagets arbetarbostäder i Lidköping.

allt önskat att jag fått fortsätta, allra helst som jag har två söner, som gått arbetslösa i flera år. Men hade jag fått stanna ett år till hade fabriken måst ge mig fyrtio i stället för de trettiofem kronorna jag nu får i pension. Värst är att jag ser så illa. Jag var avsynare och det sliter på ögonen i synnerhet som man måste stå hela dagarna i ett mycket starkt elektriskt ljus. Men det får ju lov att gå. Och det gör det ju så länge fattigvården är tillmötesgående och låter mig bo hyresfritt här.

Interiören är likväl allt annat än uppmuntrande. Den skvallrar om en människas livslånga ansträngningar, vars resultat är lika med noll.

Kamraten i den lilla lägenheten i arbetarbaracken har ändå haft kraft över att tillförsäkra sig den beundransvärda trevnad, som just ett litet arbetarhem med rena gardiner, blommor i fönstren och skurad aluminium kan präglas av. Mannen drack och var oregerlig. Det blev bäst att skiljas. Hon fortsatte kvar på fabriken och drog ensam tappert försorg om sig och sina två döttrar.

Avskedandena vid tändsticksfabrikerna ha skett i tre omgångar. Först de äldre, så de gifta kvinnorna och nu även de yngre männen och flickorna. De avskedade gifta arbeterskornas förtvivlan ger besked om orsakerna till den rika förekomsten av gifta kvinnor i dessa fabriker.

— Vår pojkes födelse påskyndade vårt giftermål. Det blev att sätta bo utan alla resurser, varför jag måste gå kvar på fabriken. Mamma hade hand om pojken. Vi tog bara hem honom över lördag och söndag, förklarar en fyrtioårig kvinna, som kommit med i den senast avskedade gruppen på inemot åttio arbetare. Hennes far och mor hörde också till fabriken och själv var hon bara fjorton år när hon började. Armarna bära ännu stora ärr efter brännskadorna hon gång efter annan åsamkats vid maskinen. Det är en tämligen alldaglig företeelse. Granne med oss bor en pojke, som måste gå hemma var och varannan vecka till följd av de blesyrer, han åsamkas i arbetet

— Vad blev ersättningen efter de tjugufem åren?

— Naturligtvis ingenting.

På en avdelning ha två arbeterskor blivit bittra ovänner under det att de sökt att övertyga varandra om sina respektive nödlägen i den händelse de skulle få sluta. De ha nämligen fått nys om att arbetsledningen väljer mellan dem. En av de två måste upp på nästa slutlista.

— Det får inte bli jag. Min man har ostadigt med arbete. Vi ha fem små barn och stora skulder på vårt egna hem. Du har inte så många barn. Din man har bättre med arbete, värjer sig den ena.

— Ja, och så förlorar vi de fem kronorna vi haft i veckan för att passa deras tös, utbrister den åldriga modern till arbeterskan. Det har varit gott att ha för oss gamla, som bägge finga gå härom året och nu ha en arbetslös pojke hemma.

Annars talar man med saknad om det goda kamratskapet man måst upplösa.

— Nu har det blivit bättre, nu först börjar man kunna trivas med att vara hemma, säger fru Johansson i det mönstergilla lilla hemmet i arbetarbaracken. I Uddevalla och Lidköping kokettera kastanjer och björkar med de högtsiktande skorstenarna, att man har svårt att ta dessa riktigt på allvar. Och en rond i arbetarhemmen här — åtminstone i Lidköping, där fabriken håller tämligen goda bostäder till billiga priser (240 kr. om året för ett rum och kök) — är inte fullt så beklämmande som i Jönköping. Men även i dessa städer har man upprepad anledning att förfärat utbrista: Hur bor egent-

ligen svenska folket? Alltjämt upprörande trångt och ohygieniskt. Och ingen vågar tänka på någon ändring till det bättre. Tvärtom frågar sig var och varannan husmor: Vad skall hända härnäst. "I går blev det slut för pojken också — och gubben han har gått på nödhjälpen länge."

Från två dagars bilfärd kan rapporteras: *Här i Norrköping* är så trångt ekonomiskt. Det dröjer innan arbetarna hinna repa sig efter konflikten. — *Här i Huskvarna* är så tryckta tider; man arbetar bara tre och fyra dar i veckan. — *Här i Jönköping* råder stor förstämning. Det blev ju en hel skara arbetslösa, när Sahlströms textilfabrik lades om, och vid tändsticksfabrikerna är bara tre, fyradagarsvecka. — *Här i Göteborg* slår nog tändsticksbolaget igen fabriken den sista augusti. — *Här i Uddevalla* är dystert. Vid "Konfektion" fick ett hundratal avsked under vintern och vid "tändstickorna" decimeras ju personalen undan för undan. — *Här i Lidköping* inskränker inte bara "tändstickorna", Porslinsfabriken skall stå i tre veckor. — *Här i Tidaholm* måste inemot 130 tändsticksarbetare gå. — *Här i Örebro* har i dag fattats beslut om att stänga skofabrikerna för tre veckor.

Utanför tändsticksfabriken i Uddevalla står en skara ungdomar och solar sig under frukostrasten — käcka, bra ungdomar. Om några dagar är det deras tur att strykas ut ur fabriken personallister. Vart skola de ställa sina steg på en väg, där det är lapp på varje fabriksport?

Flickorna tyckes det alltjämt finnas råd för: hushållsarbetet. Till det äro de heller inte ovilliga, framförallt inte när det gäller anstaltsköken, där de återfinna fabriken fixerade arbetschema och -tider, men de vägra i vändningarna, när fabriksledningen önskar av dem att de skola lära sig sitt nya yrke på kvällarna efter de ihållande dagsverken vid tändsticksmaskinerna.

Se, på flickskaran på vår vignettsida! Där är något rakryggat och resolut hos den, som väcker förhoppning om att senare arbetargenerationer ej skola vara likt pjäser, som ett fåtal finansherrar godtyckligt kunna flytta och kasta.

»Vi sörjde mycket över att behöva upplösa vårt härliga kamratskap.»

Allt sedan förslag om en reformerad sjukförsäkring framlades vid 1926 års riksdag har denna fråga stått i förgrunden bland aktuella riksdagsfrågor. Först vid detta års riksdag har reformen funnit sin lösning.

Grundtanken i den beslutade organisationen av de statsunderstödda sjukförsäkringarna är enhetlighet och koncentration, större bärkraft och rikligare bidrag av det allmänna. Åstadkommande av en organisation, som skall vara mäktig att ge sina medlemmar ett verkligt stöd, icke endast vid kortvarig utan även vid långvarig sjukdom samt utgöra ett led i en enhetligt organiserad socialförsäkring omfattande sjukförsäkring, olycksfallsförsäkring, invalid- och ålderdomsförsäkring.

Den nya organisationen — lokalkassor för varje kommun eller del av kommun med kort sjukhjälpstid och stora centralsjukförsäkringar, med ett eller flera län som verksamhetsområde, för de långvariga sjukdomsfallen — skall genomföras genom en sammanslagning och ombildning av de nuvarande statsunderstödda sjukförsäkringarna. Av stor betydelse är att vid genomförande av organisationen alla de nuvarande sjukförsäkringarnas medlemmar, oavsett ålder och hälsotillstånd, medtagas som medlemmar i de nya kassorna och tillförsäkras alla med medlemsskapet förenade för månader.

I den antagna förordningen tillförsäkras sjukförsäkringarnas medlemmar bidrag med två tredjedelar av kostnaden för behövlig läkarvård under hela sjukdomstiden och sjukhusvård och sjukpenning under en oavbruten sjukdomstid av minst två år. Hittills har endast omkring en femtedel av kassornas medlemmar varit tillförsäkrade läkarvård. I en välordnad och socialt tillfredsställande sjukförsäkring är läkarvården en av de viktigaste prestationerna. Nu blir ersättning till medlemmarna för läkarvård obligatorisk för alla sjukförsäkringar.

Utan reservation skall erkännas att våra lands- ting och städer gjort utomordentligt stora insatser för åstadkommande av god och billig sjukhusvård och vår provinsialläkareinstitution är mycket betydelsefull, men därav följer ingalunda att allt är väl beställt på detta område. I otaliga hem gör sjukdomen sig påmind utan att läkare av kostnadsskäl kan tillkallas, och ett stort antal människor nedbrytas av sjukdom årligen i brist på sjukvård.

För att underlätta möjligheten att erhålla sjukvård stadgas i den nya förordningen att personer utan eget förvärsarbete samt gifta kvinnor kunna vara försäkrade endast för erhållande av sjukvård. Genom denna bestämmelse har öppnats en möjlighet för hustrur till män i små ekonomiska omständigheter att mot en mycket låg avgift tillförsäkra sig läkarvård vid sjukdom. En annan mycket betydelsefull bestämmelse är att en sjukförsäkring äger besluta lämna sina medlemmar ersättning för läkarvård till medlemmarnas barn, som äro under femton år.

Vid barnsörjd bliva sjukförsäkringarna pliktiga lämna sina kvinnliga medlemmar antingen full ersättning för barnmorskevård enligt gällande taxa eller vård å förlossningsanstalt samt moder-

skapspenning, som skall motsvara den sjukpenning barnaföderskan erhåller vid sjukdom, dock minst två kronor för dag. Moderskapspenning skall utgå under minst 30 dagar och för kvinnor, som falla under yrkesfarelagen minst 42 dagar. Längsta tiden för utbetalande av sådant understöd är 56 dagar. De kvinnor, som äro medlemmar av kassan endast för erhållande av sjukvård, erhålla samma förmån vid barnsörjd som de kvinnor, vilka äro försäkrade även för erhållande av sjukpenning.

I samband med sjukförsäkringsreformen har antagits en förordning, enligt vilken förordning moderskapsunderstödet vid barnsörjd skall utgå till icke sjukförsäkrade kvinnor, som förhindrade av dem med barnsörjden förenade kostnaderna äro i behov av understöd. Behov av sådant understöd skall, där ej särskilda omständigheter föranleda till annat beslut, anses föreligga om ej kvinnorna själva eller om de äro gifta makarna gemensamt äro taxerade till statlig inkomstskatt för 500 kr. beskattningssbart belopp. Moderskapsunderstödet, som utgår av statsmedel och utbetalas genom centralsjukförsäkringarna, uppgår till en krona om dagen och utgives under 30 dagar och till kvinnor, som falla under yrkesfarelagen, så länge kvinnan avhåller sig från förvärsarbete, dock under högst 56 dagar.

Genom de bestämmelser om moderskapsunderstödet, som innefattas i den nya sjukförsäkringsförordningen och förordningen om moderskapsunderstödet har en viktig princip inskrivits i vår sociala lagstiftning. Därmed har samhället tagit ett första och ock ofullständigt steg till erkännande av sin förpliktelse att ekonomiskt bistå ekonomiskt svaga mödrar. Vad som i första hand brister i denna nya lagstiftning är att det dagliga understödet till kvinnor, som äro sysselsatta inom sådana yrken, att de enligt yrkesfarelagen äro förbjudna att under viss tid efter nedkomsten deltaga i arbetet, är så knappt tilltaget. Det viktigaste vid denna riksdag har varit att få principen om samhällets plikt i berörda avseende fastslagen. En uppgift för kommande år blir att få denna understödsverksamhet utvidgad och mera effektiv.

En av de främsta anledningarna till det intensiva motståndet mot en effektiv sjukförsäkringsreform är kostnadsfrågan. Utan en betydande ökning av statsbidraget blir reformen utan innehåll. Årets beslut innebär att statsbidraget till kassorna efter nyorganisationen kommer att mer än fördubblas. Med nuvarande medlemstal utgör det nu utgående statsbidraget omkring 4 milj. kr. årligen. Efter reformens genomförande beräknas statsbidraget för samma medlemsantal komma att uppgå till omkring 10 milj. kr.

Årets beslut i sjukförsäkringsfrågan hälsas med tillfredsställelse som början till en nydaning av vår socialförsäkring. Invalid- och ålderdomsförsäkringen är nu föremål för granskning. Det är ytterligt angeläget att snara och effektiva steg tagas för en genomgripande reform även inom denna viktiga gren av socialförsäkringen.

Bernh. ERIKSSON

BÄTTRE STÖD FÖR DE SJUKA

En av männen bakom verket:
Bernhard Eriksson.

»Av central betydelse i hela vår process är att vi få kunniga, samvetsgranna, socialt och humanitärt kännande juristdomare.»

LEKMANNEN I PROCESSEN

Av Harald ÅKERBERG

Ådalshändelserna ha givit ett inte allt för svagt ackompanjemang till riksdagens beslut rörande den stora processreformen. Det senare evenemanget flöt eljest ganska obeaktat förbi. När skotten knalla och mötesresolutionerna som röda flammor stiga mot skyn, då klappar svenskens hjärta i takt med tiden, även om den tilldragelse, som givit upphov till sensationen, utgör en episod av rent efemär betydelse. Men en reform, som sträcker sina verkningar över århundraden, hedrar han ofta med bastanta gäspningar. Om en domstol avkunnar orättfärdiga eller slarviga domar, kan han tillfälligt ilska till så att gnistorna yra omkring honom. Men sällan sätter han sig ned att fundera över huruvida den orättfärdiga domen kan sammanhålla med brister i domstolens sammansättning, i domareutbildningen eller något sådant. Och när de former bestämmas i vilka den svenske medborgaren skall få sina rättstvister avgjorda under kanske århundraden framöver, så blir det en affär mellan några få initierade i riksdagens kamrar. Herr Medelvensson ser en rubrik i sin tidning. Han gäspar, vänder ett blad och övergår till nästa spalt. Kanske blir det en trött reflexion rörande det fåfängliga i att ävlas med sådana onödiga ting. Det är nu nästan jämt 200 år sedan vår ännu gällande rättegångsordning såg dagens ljus. Kanske får nationen vänta ytterligare 200 år innan saken blir aktuell igen. I så fall kommer 1931 att figurera som ett sådant där historiskt årtal av samma klass som 1734 långt sedan kapten Mesterton och landshövding Stenström och landsfogde Pålman upphört att existera ens som legendära gestalter, med vilka barn skrämmas att äta paltbröd i lyckligare tider än vår. Men när klubbslaget föll över detta viktiga beslut, var svenska folket på annat håll. Endast en liten inre cirkel anade hur "historiskt" ögonblicket var.

Vari ligger då det fina i den nya kråksången? Ha vi någon garanti för att efter det herr Gärde fått sitt stora reformverk i hamn idel rättfärdiga domar komma att avkunnas? Å, nej, så fort går det inte. Allt mänskligt har brister, och bättre människor tillyxas inte med hjälp av lagparagrafer. Man kan säga, att vi behöva en ny anda och kanske rent av ett nytt samhälle för att kunna bygga upp ett rättstillstånd, som ger den enskilde medborgaren full trygghet. Men vem vet om ens det skulle hjälpa. Så länge människor sätta sig till doms över människor, kan risken för vrånga och otillfredsställande domslut inte elimineras. Även om klassmotsättningarna utjämnas,

kvarstår ju alltid de personliga motsättningarna och sist men inte minst människohjärnans oförmåga att helt och fullt fatta något annat än sin egen slutna värld. Man bör alltså inte famna efter oändligheten när man går att tota till en ny processordning. Givetvis kan mycket vinnas genom att man vid domareutbildningen skjuter de sociala och mänskliga synpunkterna i förgrunden. Lindhagen har sedan långt tillbaka predikat om betydelsen härav för döva öron. Men hans utopistiska utgångspunkter och excentriska vokabulär ha gjort, att man inte riktigt velat ta honom på allvar. Eljes ligger det en stor tanke bakom hans förkunnelse. Vad Lindhagen beträffar, kan det vara av intresse att höra, att han inom processutskottet hörde till den lilla falang, som med rörande trofasthet slog vakt om de gamla formerna. Själv hade han också vid ett besök i Oslo fått det betyget av den nya och rena lärans män, att de aldrig sett en så reaktionär herre förut. Om Lindhagen fått råda, skulle det med stor sannolikhet inte ha blivit någon muntlighet av, och inte heller vare sig omedelbarhet eller koncentration. För Stockholms stads borgmästare är sådant utanverk. Han vill se goda människor i världen, och sådana tillskapas genom andens värde, inte genom ett småsinnat knäpande med de yttre formerna. Men för den som ser realistiskt på tingen och som har litet svårt att tro på de nya människorna, få även formerna en viss betydelse. Det är ju bl. a. ett demokratiskt krav att rättegången skall stå under allmänhetens kontroll, d. v. s. den skall vara offentlig. Mera uppmärksammade mål refereras i pressen, och i mån av utrymme beredes den intresserade allmänheten tillträde till rättegångslokalen. Men denna offentlighet har i mycket blivit en chimär på grund av den skrivklåda, som innästlat sig i vårt processande. Särskilt i de s. k. tvistemålen är denna skriftlighet så gott som regel. Parternas inlägg inför domstolen inskränka sig oftast till att de inlämna skrifter, som inte upplåses utan osedda tas till protokollet. Dessa skrifter begrundas visserligen sedan av domstolens ledamöter, men den stora allmänheten, som kommit tillstådes för att fullgöra sin demokratiska kontrolluppgift, sitter där och gapar och begriper ingenting. Denna skriftlighet har emellertid även en annan menlig följd, den att målen dragas ut i det oändliga. Varje ingiven skrift, som inte kan direkt föredragas, betyder ett uppskov. Först kommer käranden med en inlägga. Den måste studeras av svaranden, som därför behöver några veckor på sig. Vid nästa rättegångstillfälle in-

giver denne en svarsskrift, som kåranden måste få tid på sig att studera och besvara. Så dras det hela ut på långbänk. Följden blir att inte bara allmänheten utan även domstolen förlorar den omedelbara kontakten med vad som är vad i målet. Särskilt är detta fallet med nämndemännen i häradsrätterna. Det händer ju inte så sällan, att nämndens sammansättning växlar från rättegångstillfälle till rättegångstillfälle. De nytillkomna måste då lära om från början när de kastats in i ett uppskjutet mål. Det är ingen lätt sak för lite var. Mången orkar inte med att lära alls utan håller sig till domarens sammanfattning, som alltså blir bestämmande för nämndens domslut. Lekmannainslaget i domstolen som skulle tillföra densamma en fläkt av folklig och enkel rättsåskådning som motvikt mot juristdomarens mera formella synpunkter på rättsfallet, blir på grund härav tämligen löst påhängt.

Nu vill man bryta med denna slentrian. Det nya systemet skall präglas av "muntlighet, omedelbarhet och koncentration". I regel skall ett mål avgöras vid ett enda rättegångstillfälle. För att möjliggöra detta kallas parterna före rättegången till en s. k. förberedande förhandling inför domaren. De få inför honom klarlägga sina ståndpunkter och sina påståenden, namnge sina vittnen o. d. Kort sagt: allt skall läggas till rätta så att domaren vid den egentliga rättegångens början är fullt inne i målet. Vid huvudförhandlingen skall allt vara muntligt. Parterna eller deras advokater få lov att lägga fram saken direkt inför domstolen och plädera mot varandra. Därefter höras vittnena, och under det färiska intrycket av denna rent personliga kraftmätning avkunnas så domen. Den kommer, skulle man kunna säga, som en mötesresolution ovanpå allt diskuterandet. Uppskov får i regel inte förekomma.

Man invänder måhända, att detta blir en alltför forcerad procedur. Det heter ju i domarreglerna: *Domaren skall inte vara för hastig att döma, förrän han saken väl begrundat haver, ty en hastig dom är sällan god och rätt.* Det ligger mycken vishet i de gamla reglerna, utan tvivel även i denna. Men med en hastig dom menade de gamle en dom, som avkunnades på bristande bevisning. Det finns intet som hindrar, att ett mål, som dragits ut över månader och år, i alla fall ur den synpunkten sett resulterar i en för hastig dom. Om under en rättegång tjugotals skrivelser ingivits och lika många uppskov beviljats men de i domen deltagande nämndemännen ej kunnat taga del av dessa skrivelser eller aktat göra det, måste deras dom ändock kunna betraktas som förhastad. Även om domaren för nämnden lämnar ett så överskådligt och opartiskt referat av alla inlagorna, som han är mäktig av, så blir det ändå andrahandsintryck, som ej kunna hava samma värde för en objektiv bevisprövning som den omedelbara kontakten med parterna och deras vittnen måste få. Å andra sidan, om två människor, som hava en tvist, damma på varann av glatta livet och belägga sina påståenden med all den vittnesbevisning, som kan uppbringas, så bör för den åhörare, som har öron att höra med och ögon att se med, och det bör man kunna begära av en nämndeman, sakens mysterier snart ligga klarlagda som en uppslagen bok. Naturligtvis kan det tänkas fall då ytterligare bevisning anses nödvändig, och i sådana fall bör uppskov givetvis ej vägras. Men i nittionio fall av hundra torde sådant ej vara erforderligt.

Lekmannen i processen — ja det är det hela. Lekmannen är allt i processen. Han är kårande och svarande, han är den häktade eller den bara åtalade. Han är vittne och han är t. o. m. domare. Det sistnämnda dock bara på landet. Den i staden bosatte medborgaren anses tydligen inte vara i besittning av de moraliska eller andra kvalifikationer, som måste förutsättas hos en person, som

skall döma sina medmänniskor. Justitieministern gjorde i år ett blygt försök att lyckliggöra städerna med nämnd i grövre brottmål. Men det ville riksdagen inte vara med om, lika litet som den ville vara med om nämnd i hovrätt. Man kan inte komma ifrån känslan av att det är tröghetslagen som här varit i funktion. Det är bara en dum fördom, att människorna i städerna äro på något sätt annorlunda skapade än människorna på landet. Inte blir man en hederlig och förnuftig människa bara därför att man har en gödselhög utanför sitt sängkammarfönster, och inte förlorar man hux flux dessa nyttiga egenskaper därför att man flyttar sina penater till ett samhälle där det bara doftar bensin. Ingen behöver tvivla på att en nämnd av radikala stockholmare skulle avkunna lika upplysta och lika rättvisa domar som en sådan församling av stormagade och konservativa västgötar. I många fall skulle närvaron av ett sådant lekmannelement i domstolen verka på ett välgörande sätt avspännande. Jag tänker därvid bl. a. på de senast avkunnade upploppsdomarna i Stockholm. En nämnd av lekmän hade kanske inte kunnat hindra att de åtalade blivit fällda. Men det hade inom domstolen blivit en överläggning om fallet, vari de rent mänskliga och samhällliga synpunkterna framförts och hävdats på ett mera allsidigt sätt än som nu tydligen skett. Det ligger i sakens natur, att i sådana mål en lekmanadom har långt större förutsättningar att vinna den utomstående allmänhetens gillande och stadfästelse än en dom avkunnad av en renodlad juristdomstol.

Att lekmanaförnuftet har en insats att göra inom rättsskipningen behöver man väl knappast tvista om. Det berättigade att så sker bestrides nu knappast i något land. Man har då svårt att förstå anledningen till att just den svenska stadsbefolkningen skall ställas utanför denna rätt, som på samma gång borde vara en medborgerlig plikt. På vilket sätt avvägningen mellan juristinflytandet och lekmanainflytandet skall ordnas är en mycket svåröast och ömtålig fråga. Där om borde man dock kunna vara ense, att det inte bör ske så att den uppfattningen knä-sättes, att ansvaret för den rent mänskliga rättsprövningen måste falla uteslutande på lekmännen inom domstolen, att alltså domen skall framgå som resultatet av en tvekamp mellan juristdomare, som representera lagen, och lekmän, som företräda evangelium. Om den uppfattningen vunno hävd skulle man kanske anse sig kunna bortse

(Forts. sid. 26.)

»Lekmannen är allt i processen. Han är kårande och svarande, han är den häktade eller den bara åtalade.»

VAD FRANSYSKAN VILL

Det franska socialdemokratiska partiets nyligen avslutade kongress har låtit tala om sig i hela världen, framförallt med anledning av dess med förkrossande majoritet fattade beslut i försvarsfrågan, som innebar krav på avväpning, nationell och internationell. »Icke en man och icke ett öre åt militarismen.»

Bakom denna kraftiga opinionsyttring söker man efter den franska kvinnan. Hur är hennes inställning? Morgonbris' Pariskorrespondent ger svaret.

De franska socialistkvinnorna äro ej så starkt och enigt organiserade som exempelvis de österrikiska och tyska. De latinska folken ha ju långtifrån ett utpräglat sinne för organisation, detta är väl den egentliga orsaken. Sedan medverka en hel del andra faktorer — indifferens och en viss inbiten konservatism, vilket sistnämnda, säga vad man vill, kännetecknar det franska folket i ganska hög grad. Katolska kyrkan, som sedan sekler påverkat folkets mentalitet, har säkerligen sin dryga del i uppfattningen om kvinnan och hennes ställning. Hon tige i församlingen! Hon är hemmets väkterska och i det offentliga livet är det mannen, som tar parollen.

Emellertid håller en ny uppfattning på att växa sig fram även i Frankrike. Kriget rubbade mycket på de gamla idealen. Då kvinnorna i en hast tvingades in på alla arbetsområden och deras krafter och förmåga presades till det yttersta växte även deras självkänsla. Detta blev en betydelsefull milstolpe i den franska arbetskvinnans historia. I synnerhet ha kvinnorna efter kriget gått fram för en mer enig facklig organisation, som år efter år växer sig starkare. Tack vare detta har man kunnat genomföra lika lön i ett flertal yrken och förbättra lönevillkoren i en del andra. Givetvis äro massor av kvinnor ännu ytterligt underbetalda, men det gäller mestadels de områden där de äro dåligt eller icke alls organiserade.

Att fransyskan saknar sinne för politik är ett gammalt slagord, vilket dock aldrig till fullo bevisats. Historien omförmäler motsatsen, ty just i Frankrike ha många högtbegåvade kvinnor spelat en betydelsefull roll bakom de politiska kulisserna. Att de franska kvinnorna ännu sakna rösträtt är förvånande, och det lär bero till stor del på politiska intriger. Kvinnlig rösträtt blev för ett par år sedan beviljad av deputeradekammaren men avslaget i

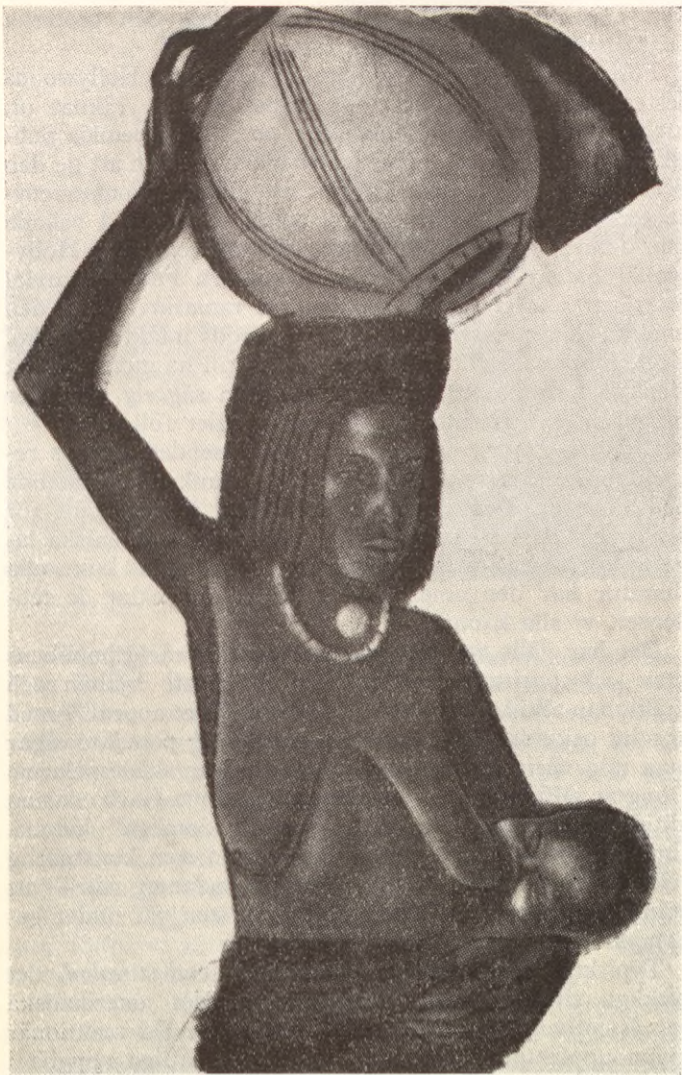
Suzanne Buisson. Sekreterare i den kvinnliga gruppen inom socialistpartiet i Paris.

senaten och gick alltså icke igenom. Sedan dess har senaten skyllt på bristande tid m. m. och i det längsta uppskjutit att behandla frågan på nytt. De republikanska partierna äro alla principiellt för kvinnlig rösträtt, de konservativa i regel emot densamma, men de förra, isynnerhet radikalsocialisterna, arbeta dock *emot* saken, ty de frukta att kvinnorna ännu ej kunna betjäna sig av sin

Parismodister. Teckning av Jules Pascal. Ur Adolf Hallmans »Paris under fyra årstider».

Infödungskvinnornas ställning i kolonierna måste höjas och förbättras.

rösträtt, utan att prästerna och kyrkan kommer att leda deras opinion vid valen, vilket ej skulle bli lyckligt för det politiska livet. Detta lär vara den största orsaken till att kvinnorna ännu ej beviljats rösträtt, varken kommunal eller politisk. Säkerligen är det överdrivna farhågor, ty även om flertalet kvinnor, isynnerhet på landsbygden, ännu äro goda katoliker, så ha visst icke prästerna längre någon obegränsad makt över dem.

F. n. arbeta omkring tio miljoner kvinnor i Frankrike som självförsörjande, varav givetvis många äro gifta. Kvinnorna ha tillträde till de flesta yrken. Endast domarbefattningar och en del högre ämbeten ha hittills undanhållits dem. Världskriget krävde det fruktansvärda offret av en miljon, fyrahundratjugusex tusen stupade i Frankrike. Krigsänkorna blevo familjeförsörjare, de utgöra f. n. cirka 600.000, och de ha bildat en egen organisation för att bättre kunna tillvarataga sina intressen. Den lilla pension de uppbära räcker ju icke långt, och många av dem ha förutom barn även gamla föräldrar att försörja. Särskilda arbetsområden ha beretts krigsänkorna, en del av dem ha efterträtt sina män i olika yrken. Vid underjordiska järnvägen i Paris exempelvis sysselsättas inga andra kvinnor än krigsänkor. Såsom ensamstående familjeförsörjare med allt vad det innebär av ansvar och plikter anse sig krigsänkorna i Frankrike ha rätt att fordra fulla medborgerliga rättigheter, även om dessa förnekas övriga kvinnor. De ha framlagt krav på rösträtt inför regeringen, frågan kommer att diskuteras länge och väl både i deputeradekammaren och senaten och blir kanske ej beviljad — det är ännu oavgjort när detta skrives.

Inom socialistpartiet såväl som inom kvinnorörelsen i Frankrike finnes en kvinnlig elit, som lägger in hela sin kraft i energiskt arbete för organisation och agitation, för att söka intressera och sporra den stora massan av kvinnor. Att de icke arbeta förgäves ha isynnerhet de senaste åren burit tydligt vittne om. De socialistiska kvinnorna ha värvat många medlemmar. De franska kvinnorna äro visst icke politiskt indifferent, men de behöva väckas och skolas. De äro arbetsamma, vakna och intelligenta, men de ha kanske i allmänhet mera sinne för det praktiska livets sidor än för idéfrågor. Kvinnorna inom socialistpartiet bildade 1913 självständiga grupper, motsvarande våra kvinnoklubbar. Medlemsantalet är icke stort i dessa grupper och de betraktas som en mer övergående organisationsform, som endast har kvinnornas skolning som ändamål.

Madame Louise Sanmoncau, som sedan ett femtontal år helt privat och med egna medel utger socialistkvinnornas månatliga lilla tidning, "La femme socialiste" i Paris, är nära största delen av året ute på agitationsturnéer.

Madame Suzanne Buisson, parisgruppens sekreterare, berättar i ett samtal med undertecknad litet om de franska socialistkvinnornas arbete och framtidsmål. Bostadsfrågan är en viktig punkt på programmet men synnerligen svår att komma tillrätta med, trots att man i Paris

(Forts. sid. 27.)

Franska fiskarkvinnor. Teckning av professor Lauritz Tuxen. Ur samlingen »Tuxen-Bogen».

Varför är filmen sådan?

Av Nils BEYER

Vi ha här i landet haft fredsfilm, filmer till stärkande av "försvaret", socialdemokratiska valfilmer, arbetslöshetsfilmer. I Tyskland har Hugenberg, de tysk-nationellas ledare, inköpt landets största filmbolag UFA. Sovjetryssland utnyttjar målmedvetet filmen som propaganda i det sociala uppbyggnadsarbetets tjänst.

Sådant är medveten propagandafilm, men är då filmens l'art pour l'art, "förströelsefilm", tendensfri? Den konstnärliga friheten — liksom den individuella — är i kapitalistiska samhällen först och främst en ekonomisk fråga. Detta gäller i särskilt hög grad om filmen, som med sin tekniska jätteorganisation är dyrare att framställa än andra konstarter.

En marxistisk undersökning av den modärna filmens andliga beroende av ekonomiska och politiska förhållanden saknas på den svenska bokmarknaden. I Danmark har emellertid i år utkommit ett dylikt arbete, *Hvorfor er filmen saadan?* av Ebbe Neergaard (Mondes Forlag), vilket förtjänar att bli bekant även hos oss.

Filmens huvudstad är som bekant Hollywood i Kalifornien, där solen nästan ständigt ger strålände fotograferingsväder. Där tillverkas för närvarande 98 procent av all film i U. S. A., som i sin tur producera 85 procent av världens film. Filmens födelse som storindustri daterar Neergaard från 1913, då den militärhistoriska filmen *Nationens födelse* väckte diskussion över hela landet. Världskriget, som ödelade filmens utveckling i Europa, gav sedan U. S. A. praktiskt taget världsmonopol på filmtillverkningen. Metro-Goldwyn, Fox, First National och Paramount heta i nuvarande stund de jättelika trusten, som i inbördes väpnad neutralitet behärska världsmarknaden.

Det är kolossala summor, som inflyta till dessa filmsällskap, och kolossala äro också "stjärnornas" och de ledande filmherrarnas inkomster. Många av dem förtjäna över en miljon dollars om året. Detta onaturliga vältrande i pengar jämte Hollywoods karaktär av uteslutande filmstad, där allas tankar blott syssla med film, pengar, succès och åter film, har skapat en alldeles specifik Hollywood-atmosfär. Hollywood har därigenom förlorat all kontakt (utom den ekonomiska) med det normala li-

vet. Därav den ofta larviga romantiken och groteska onaturligheten i amerikansk film.

Före filmens stora genombrott (1913) var Hollywoods "estetik" redan utbildad. Filmindustrin hade räknat ut, att den enklast fångade publiken, en andligt hemlös publik utan samhälleliga solidaritetskänslor, genom att ge den *sensationer*, som kunde få den att glömma konkurrensjakten och splittringen för en stund. Emellertid vakade den amerikanska puritanismen, förargelsen över Hollywoods omoral växte, och med komikern Fattys skandal 1921 var måttet rågat. Det blev ett ramaskri i hela den amerikanska pressen, och — Hollywoods intäkter sjönko. Gott, förklarade filmindustrin, folket vill ha moral, folket skall få moral, blott vi få profit. Man såg sig om efter en garanterat patentmoralisk censor, valet föll på

Will. H. Hays, ministern för postväsendet, vilkens respektabilitet återställde Hollywoods sjunkande anseende och finanser. Denne man är en typisk representant för den amerikanska businesspsyke, som i de ekonomiska lagarna ser moralens högsta normer. Under hans kulturella diktatur har den amerikanska filmen utvecklats de tendenser, vi alla känna.

Det har gällt att kompromissa mellan världspublikens krav och puritanernas hyckleri. Så måste hjälten och hjältingen alltid förena erotisk charm ("sex appeal") med absolut oskuldfullhet. Då en typ visat sig populär, vågar man inte variera den, utan standardiserar skådespelarna. Doug är alltid den hurtige akrobaten, Greta Garbo nästan alltid samma lata, blaserade men "gudomliga" kvinna. Emil Jannings, som lämnade Hollywood som konstnärlig rekonvalescent, tvingades — på något undantag när — att ständigt spela den hederlige borgaren, som går under genom en skön fresterska.

Typiskt amerikansk är även *happy end-moralen*, det lyckliga slutets moral. Slutkyssen är det amerikanska succèsmotiv, applicerat på kvinnans liv. En reaktionär kvinnouppfattning, som ser kvinnans egentliga uppgift i att bli gift, det vill säga vigd. Ett harmoniskt äktenskaps kraftutlösande inflytande på mannens och kvinnans arbete eller den självförsörjande kvinnans vägran att gifta sig existerar inte här. På tröskeln till äktenskapet stoppar filmen, därmed anses all rättfärdighet uppfylld. Jämte flickan vinner den ädle unge mannen ofta en förmögenhet, ty "det lönar sig att vara god". Men den godhet, som prisas, är alltid passiviteten, lojaliteten, underordnandet under den härskande kapitalistiska moralen.

Något friare händer ha dock komikerna. Harold Lloyd

TRE MÖDRAR

Europa:

Alexandra Schmidt som "Mor Krause". Realistisk skildring av den rådvilla och lidande proletärmodern.

Ryssland:

Baranovskaja som »Modern». Realistisk skildring av den revolutionära modern, som aktivt fullföljer sin mördade sons gärning.

Amerika:

Mary Carr i »Det fjärde budet». Idealiserad skildring av den borgerliga modern, som endast passivt är »god» då hon ber.

är visserligen alltid den välpressade standardamerikanen. Men Buster Keaton är en satiriker. Han parodierar den amerikanska mekaniseringen, rör sig överdrivet mekaniskt med orörligt ansikte och lätt sorgsna ögon, för att det alltid går galet för honom. Den störste av dem, som genialt förenat lättfattlighet med djupsinne, är Charlie Chaplin. Han har skapat proletären i Hollywoodfilmens lyxvärld, den stackars evigt utstötta, som förblir fattig i en tillvaro av hänsynslös karriärism.

Mot U. S. A. ställer Neergaard U. S. S. R. Hollywood, som förkvävt så många ursprungliga konstnärer, Hollywood misslyckades att för sina syften omforma

Eisenstein. Inbjuden 1930 av Paramount, engagerad mot 1.000 dollars i veckan, lämnade den ryske filminstruktören Hollywood efter ett par månader, utan att ha vevat en meter för Paramount.

Den ryska filmen står, som nämnts, nästan helt i det kommunistiska upplysningsarbetets tjänst. Lenin själv framhöll energiskt filmens enorma sociala betydelse.

Med hänsyn till motiven skiljer Neergaard mellan olika grupper av sovjetfilm, speglade den samhälleliga utvecklingen. Kritiken av borgerliga, feodala och patriarkaliska tänke- och handlingssätt är ämnet för de första ryska filmerna. Revolutionen har inspirerat till ett mångtal filmer såsom Eisensteins *Potemkin* och Pudovkins *S:t Petersburgs sista dagar* (nyligen spelad på Sture i Stockholm). Miljöskildringarna uppstå, alltefter som förhållandena lugna sig, med humoristisk kritik av sociala brister, såsom trångboddheten i *Tre människor*. Uppbyggnadsarbetet, femårsplanen och dess resultat ge från omkring 1930 upphov till filmer, såsom skildringen av järnvägsbygget Turkestan—Sibirien i Turins reportagefilm *Turksib* och Eisensteins framställning av jordbrukets kollektivisering och industrialisering, den storslagna *Kampen om jorden*. Slutligen är att nämna de antireligiösa filmerna, som nästan aldrig exporteras, utan äro avsedda för "invärtes bruk".

Vidskepelsen, att agitatorisk konst a priori är konstnärligt undermålig, vederlägges av den ryska filmen. Den är tvärtom i det stora hela konstnärligt oöverträffad. Med hänsyn till arbetsmetoderna erinrar Neergaard bland annat om två saker. Dels använda de ryska filminstruktörerna i stor utsträckning icke-skådespelare framför kameran. Dels ha ryssarna — inte uppfunnit men — i högre grad än andra regissörer utvecklat *montaget*, det vill säga bruket av rörlig kamera och en komposition av snabbt växlande, med inre logik och rytm ordnade scener. Mon-

taget har blivit filmens speciella teknik, varigenom instruktören pekar på det, som är väsentligt, och kombinerar de enskilda situationerna så, att de få mening, tendens. Till exempel krigsskildringen i *S:t Petersburgs sista dagar*, där åskådaren kastas fram och tillbaka mellan frontens inferno och slagmålet på börsen om vapenfabriksaktierna.

Sista avsnittet ägnar Neergaard Europa, *Film-Europa*.

Konstnärligt har den europeiska filmen sin betydelse i lusten för filmexperiment. Med allvar har den också tagit upp sociala problem men inte som ryssarna marxistiskt, utan isolerade från den ekonomiska och politiska bakgrunden. Psykoanalysens inflytande har visat sig i intresset för psykologiska och sexuella problem.

Detta är i stora drag innehållet i Ebbe Neergaards anförda, förtäfliga arbete.

Om vi från socialistiska utgångspunkter — med särskild tanke på Sverige — vilja motverka den reaktionära propaganda, som ligger i framför allt amerikansk film, kan man tänka sig olika aktionslinjer. Den första vore, att arbetarorganisationerna själva skapade socialistisk film, såsom redan göres vid valen. I större utsträckning torde det emellertid inte gå att ekonomiskt konkurrera med världens filmtruster. Man får säkerligen i stort sett låta produktionen följa sina egna lagar och i stället söka ändra distributionen, även om det puritanska upproret 1921 mot Hollywood visar, att publikens opinion kan vara en makt gentemot filmindustrin.

Alltså, för det andra kan man, såsom har skett i Oslo, kommunalisera biograferna, varigenom en socialdemokratisk majoritet kunde öva en viss konstnärlig-socialistisk kontroll över vad som spelas. En bivinst därvid skulle bli det ekonomiska överskottet till kommunen. Det nuvarande gubbväldet i Statens biografbyrå är i verkligheten inte blott "skönhetsråd", utan även och huvudsakligen en politisk censur, som släpper igenom "sammällsbevarande" amerikansk smörja och stryper t. ex. ryska proletära mästerverk.

För det tredje, vilket är lättast att genomföra, önskar man, att arbetarpressens filmkritik gjordes mera omsorgsfull, mera energisk, mera socialistiskt medveten. Över huvud är dagspressens filmkritik i regel journalistiskt hafsverk, troligen beroende på en viss "kulturell" högfärd gentemot denna, som man anser, lätta förströelse. Men filmen är något annat och mera. Allra minst från socialdemokratiskt håll böra vi glömma, att filmen — jämte skönlitteraturen — är folkets konst framför andra.

BANDEN KNYTAS

att samla medel till ett stipendium för en kamrat, som önskar bevilja Genève-skolan. Den, som hade tillfälle deltaga i det välarrangerade samkvämet, fylldes av förundran över detta hänförande uttryck för vad som ändå sker i vår tid. För endast några årtionden sedan var denna kvinnliga yrkesgrupp föga värd ur social synpunkt. Nu syntes i mitten av de trehundra käcka och rakryggade arbeterskorna i den feststämmda salen den världsbekante tullexperten dr Per Jakobsson, som i vinnande ordalag skildrade Nationernas förbunds organisation och betydelse. Och de festarrangerande arbeterskorna svarade med att försäkra sin iver att medverka vid skapandet av en stark opinion för mellanfolkligt samarbete. (Bilderna till höger: några av de entusiastiska festarrangörerna.)

»Vad det finns

oändligt mycket vackert här i världen för en skönhetsdyrkande människa — men varför skall allt detta ligga så avlägset, så oåtkomligt för alla fattiga, sollångtande varelser högt uppe i vår snöiga nord? Och varför skall jag nu njuta detta ensam, fjärran från de mina? Världen är full av skönhet, men också av fattigdom, längtan och vemod, slutar Brantingfondens stipendiat vid den nystartade nordiska folkhögskolan i Genève, Disa Västberg, ett brev till Morgenbris. (Bilderna ovan från den nya skolan.)

Låt oss väcka

den kraft, som var hårt slumrad in och i bojor försmäktande låg, låt oss kämpa för ljus, låt oss stärka vårt sinn uti sannings kristallklara våg!

Låt oss styra vår gång fram mot mandom och tro, genom fördom och vantro och hån, och där kärleken slår över framtiden bro, låt oss giva vår styrka till lån!

sjöngö tobaksmonopolets hundrahövdade arbetarskaror vid en av dem nyligen i fabriken marketeri anordnad fest (bilderna här nedan), som avsåg

Just nu

håller den internationella arbetsbyråns sin värkonferens med bl. a. kvinnans nattarbete på programmet. Från den tunnssätt besatta läktaren är en god överblick. Det kvinnliga inslaget i salen är påfallande litet. Däremot dominera damerna både i antal och toaletter bland diplomaterna. Regeringarna ha fyra kvinnor i kommissionen. England fru Martindale, Danmark fru Schoux och Sverige fru Hesselgren. Alla dessa äro sympatiska för en revision. Inom arbetargruppen i kommittén ha kvinnorna åtta av tolv ombud, alla motståndare till en uppluckring av konventionen. De äro: Tyskland fru Hanna, Österrike fru Boschek, Frankrike fru Chevenard, Holland fru de Jong, Polen fru Wasniowska, Rumänien fru Grigorovici, Tjeckoslovakien fru Krausova samt Sverige textilarbeterskan Karin Nilsson. Tyskan Gertrud Hanna är v. ordf. i kommittén. Kvällen innan kommissionen skulle fatta sitt beslut hade Open Door anordnat ett offentligt möte med några av sina främsta talare. Intresset för mötet var sorgligt skvalt. Publiken uppgick ej till flera än vi ha på ett vanligt klubbmöte hemma. Men det var liv och färg över talen. De hävdade med skärpa och entusiasm Open Door rörelsens krav, intet särskydd för kvinnorna, full likställighet med männen, revision av konventionen. Vid kommissionens möte dagen därpå kunde den nya rörelsen notera ett första litet steg mot detta mål. Majoriteten gick in för den engelska regeringens ståndpunkt om undantag för kvinnor i förmanställning genom en närmare precisering av begreppet kvinna i konventionens mening. Ställningen i utskottet var tretton röster mot nio bland regeringsdelegaterna, vilka fällde utslaget då arbetargruppen gick lika enhälligt emot som arbetsgivarna för revisionen. De stater som röstade för voro: England, Sverige, Norge, Danmark, Finland, Schweiz, Holland, Canada, Indien, Tyskland, Argentina, Brasilien och Ungern. Och mot röstade: Belgien, Chile, Spanien, Frankrike, Italien, Japan, Peru, Tjeckoslovakien och Uruguay. Germanerna i utskottet gingo alltså enligt in för revisionen. (Bilderna i mittan återger arbetsbyråns byggnad i Genève.)

Disa Västberg.

ACCEPTERA —

Sex författare om tidsenlig bostads- och bohagsproduktion.

Gotthard Johanssons utmärkta *Funktionalismen i verkligheten* omnämndes i förra Morgonbris som det första svenska arbetet om den nya europeiska arkitekturen. Knappt hade trycksvärtan i vår anmälan torkat, förrän ett nytt briljant verk i samma ämne kom i boklådan. Det heter

Acceptera (Tidens förlag) och är skrivet kollektivt av sex författare: Gunnar Asplund, Wolter Gahn, Sven Markelius, Gregor Paulsson, Eskil Sundahl, Uno Åhrén. Alla radikala stockholmsarkitekter utom en, Paulsson, Stockholmsutställningens generalkommissarie och Slöjdföreningens direktör. I text och bilder, originellt stödjande varandra, ha här samlats alla väsentliga argument för "funktionalism" i bostads- och bohagsproduktion.

Dock, ordet "funktionalism" förekommer på bokens 200 sidor inte mer än ett par gånger och då inom citations-tecken. Skälen härtill torde vara, dels att blotta ordet verkar som ett rött skynke för en utbredd kulturreaktion när tjurighet, dels att funktionalism lika med ändamåls-enlighet förekommit inom arkitekturen i alla tider (ehuru inte tillräckligt just nu). Också ett barockpalats fyllde sin funktion, att sprida glans över furstens låt vara socialt värdelösa lyxliv.

Sitt "moraliska imperativ" uttrycka författarna i parollen *acceptera!* Acceptera den föreliggande verkligheten — endast därigenom ha vi utsikt att behärska den för att förändra den och skapa kultur, som är ett smidigt redskap för livet. Analysen av *det samhälle vi bygger åt* är följaktligen grundvalen för framställningen. Sociologiskt är boken till sin anda marxistisk, ett nytt be-lägg för funktionalismens samhörighet med socialismen. Båda äro barn av maskinkulturen, båda ta sikte på mas-sornas behov, båda vilja endast

ordning. Ändrade arbetsförhållanden och ändrat nöjes-liv fordra framför allt ändrat byggnadssätt. Det minskade köket, som ofta krymper ihop till kokvrå, är en konsekvens av kvinnans arbete utanför hemmet, tillsaluhål-landet av färdiglagad mat, insikten om det ohygieniska i att sova i matos. Den gamla skrytsamma representa-tionssynpunkten, som kräver ett paradrum för besökande, elimineras till förmån för familjemedlemmarnas vardags-behov. Ohälsa till följd av trångboddhet och solbrist be-kämpas bäst genom förnuftigt tillvaratagande av utrym-met, öppna byggnadssätt och stora fönster.

Detta gäller nu inte för miljonärer. Författarna betona upprepade gånger, att programmet utgått från den van-ligast förekommande inkomst kategorin, 2.000—5.000 kro-nor om året. Carl G. Laurin beklagade sig över de små sittbadkaren på Stockholmsutställningens bostadsavdel-ning. Men för oss enkla människor står valet mellan sitt-badkar eller inget badkar alls. Ty det är trångt, den mo-terna bostadens problem måste lösas i knapphetens tec-ken. "För att sätta upp en önskelista för idealbostaden fordras över huvud taget inget geni, men att verkligen lösa de mindre bemedlades bostadsfråga, därtill fordras mera."

Men de fula "funkis"-lådorna! Och de hemska stål-rörsstolarna — o, så ohemtrevligt! Naturligtvis, allt funk-

tionalistiskt behöver inte synas vackert. En modern stål-rörsstol kan synas mången fulare än till och med den gamla hederliga svenska gungstolen. Men problemet här-vidlag, som får en fyllig belysning av författarna, är mot-sättningen mellan

industri och hantverk. Industrialismen ansågs länge va-ra den stora ödeläggaren av allt skönt, individuellt, "mänskligt". Ruskin och Morris betecknade under senare hälften av 1800-talet reaktionen mot industrialismen. De väckte med sin propaganda misstro mot industriproduk-tens kulturvärde. Nu äro de flesta av våra förnödenheter producerade av maskiner. Från Stockholm till Florens, från Glasgow till Budapest bära männen samma kläder av engelskt snitt, kvinnorna samma klänningar och skor enligt parismodet. Även husen tillverkas allt mera med maskinella metoder, likaså möbler och husgeråd. Men just i fråga om bostäder och heminredning lever misstron mot maskin-"materialismen" kvar med underlig seg-het. Följden blir, att folk ropar efter hus med små torn, pilastrar, fasadfigurer, "kruseduller", som inte längre nå-gon har råd att bygga. Och att folk fyller sina hem med falskt stilimiterande möbler, även de maskingjorda, men för att det skall se "finare" ut. Precis som när turister köpa italienska "antikviteter", made in U. S. A., eller "äkta" siamesiska bronsurnor från en fabrik i Birming-ham.

Hela denna romantikjakt hos det moderna samhällets turister bottnar i en massa vanföreställningar, däribland tron att det praktiska inte kan vara vackert. Man gör därvid, framhålla författarna, inte tillräckligt skarp di-stinktion mellan fri och bunden skönhet. En tavla, en skulptur tjänar inget praktiskt ändamål, därvid bortfaller nytto-synpunkten, skönheten ligger uteslutande i linjernas och färgernas harmonisering. Men när det gäller före-mål, som ha praktisk funktion, såsom ett hus eller en automobil, influerar hänsynen till nyttan även på den estetiska värderingen. Ett roligt exempel på detta psyko-logiska förhållande är Stockholms byggnadsnämnds ogil-lande av ett affärshus, där de bärande pelarna med hän-syn till skyltningen indragits från fasaden i bottenvå-ningen, så att huset vid en flyktig granskning tycktes vila på glas! När man fått klart för sig, hur konstruktionen i ett sådant hus arbetar, chockeras man inte längre av formen (om den eljest verkar tilltalande). Slutsatsen blir, att kunskap om funktionalismen förskönar funktionalis-men, eftersom skönheten inte sitter i tingen utan i vår uppfattning av dem. (Hit hör inte, att jag inte helt in-stämmer med författarnas uppfattning av "den fria skön-heten".)

Detta referat är fragmentariskt men ger möjligen en aning om bokens innehåll och anda. Vad som säges om funktionalistisk stadsplaneteknik, liksom mycket annat, sammanfaller principiellt med vad Gotthard Johansson an-fört i sitt arbete.

I titeln *acceptera* ligger ett krav på läsaren. Det skulle också vara förvånande, om inte denna försvarsskrift för funktionalismen genom sitt överflöd av fakta, sin mång-sidiga argumentering och sin i bästa mening kloka mo-

Ett hem: enkla billiga standard-
möbler, goda konstverk på väggen.

KULTURELL SEMESTER

Oh, that nice old culture!

Stilutstyrelse passar oss inte längre.

deration i slutsatserna lyckades övertyga alla, som över huvud ha skäl (eller inte äro övertygade förut). Genom sitt berömvärdt billiga pris, 8:50, bör boken även kunna nå massor av läsare och läsarinor.

Antikritiskt intermezzo. Som bevis på att verkligt antifunktionalistiska läsare inte ta skäl, kan anföras Tor Hedbergs artikel i Dagens Nyheter. Han sätter ett frågetecken efter *acceptera* och undrar, om det manne är så kultur skapas, "är det icke snarare genom att reagera mot den föreliggande verkligheten?" Jo visst, låt oss reagera mot verkligheten, som är fattigdom och trångboddhet, genom att bygga hälsobostäder endast för de förmögna! Bostadsnöd och tuberkulos äro naturligtvis uttryck för en äkta — borgerlig? — kultur! Även jag hyser för "diktaren som går mot strömmen" den starkaste sympati, men praktiskt bostadsbygge är inte bara estetik.

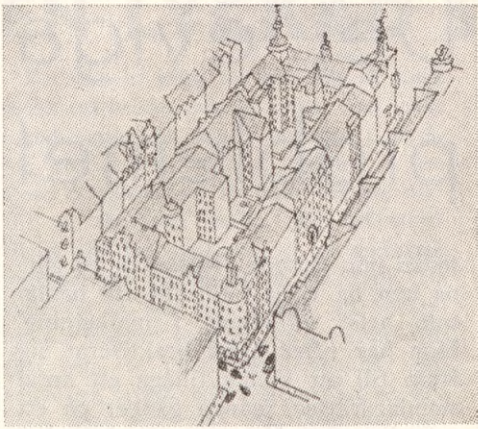
Slutligen vill jag prisa illustrationerna. Där finnas sådana, som i och för sig borde kunna dräpa den suraste kritiker. Såsom den som föreställer en herre i rutig kavajkostym, halskrås från renässansen och fjäder i slokhatten, bredvid en modern filmapparat. Det är ju precis låt oss säga Skandinaviska Kreditaktiebolagets hus, Gustav Adolfs torg, Stockholm.

Nils BEYER

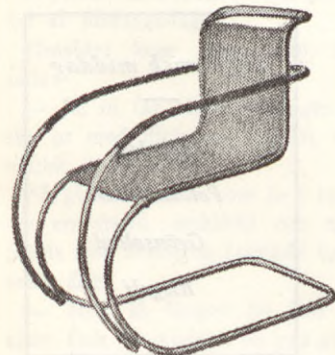
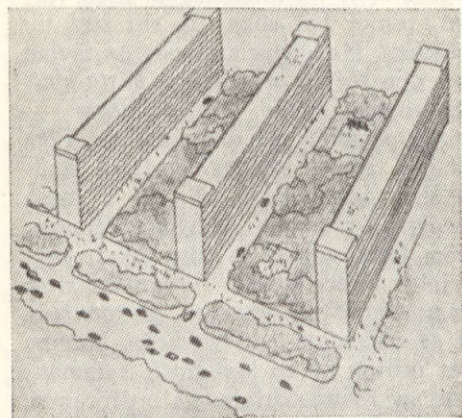
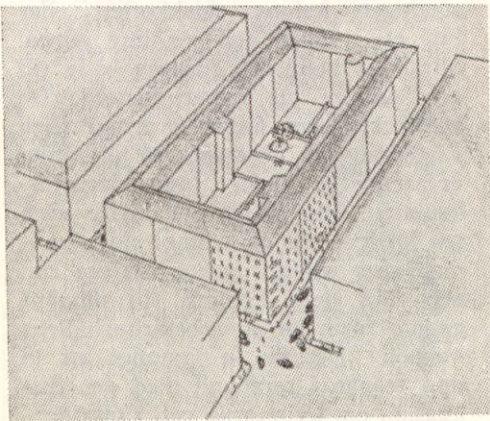

En ny männi-
skotyp.
Bygg för dem en-
ligt de förutsätt-
ningar, som ska-
pat dem!

Utvecklingen från det gamla stadsplanesystemet till det nya öppna.

Modern stålörstol.

Vardagsvarans självklara uppgift är att betjäna oss. Som mål för dess tillverkning måste vi sätta att den skall utföra sin tjänst inte bara nödortfött utan oklanderligt. Vi måste också erkänna att ju bättre någon tjänar ju mindre väsen gör han av sig. Vardagsvaran skall vara oss till nytta, anspråkslöst, stilla och vinnande.

Söndagsmiddag

—
 Buljong
 Sjötunga
 Spenat med stekta ägg
 Huvudsallad
 Frukt

"Kvällen blev intressant och stimulerande och väckte säkert mycken eftertanke. Kamraterna landet runt borde fortsätta vår diskussion om *Kvinnan och funktionalismen*, vilken fick en synnerligen god inledning tack vare Morgonbris' artiklar i detta ämne", meddelas från Norrköpings kvinnoklubbs senaste möte. "De äldre husmödrarna betackade sig visserligen för införande av gemensamhetskök eller dylikt i de hem de under en halv människoålder hållit på att bygga upp. Man kan kanske förstå dem och det blir tydligen inte lätt — fortsätter vår rapportör — för funktionalismen att tränga in i redan befintliga hem. Men i de hem, som stå i begrepp att bildas, vinner funktionalismen = ändamålsenligheten ofrånkomligt insteg. Det är en naturnödvändighet, särskilt vad det gäller bostäderna. Under diskussionen framhölls från flera håll att den nu rådande trångboddheten är till men för såväl hem som samhälle. Med ändamålsenligare bostäder skulle husmoderns arbete i hemmet bli mera tidsbesparande. Framförallt skulle detta vara be-

Morgonbris' utlyser en pristävlan bland husmödrar om en funktionalistisk matordning.

tydelsefullt för de husmödrar, som äro nödsakade att även utföra förvärvsarbete. Med mer lättskötta hushåll skulle husmodern få mera tid att sätta sig in i olika samhällsfrågor, så att hon, när hennes röst behöves, vore bättre rustad att avgöra *var* och för *vad* hon skall rösta. Man uttalade sig allmänt för önskvärdheten av att fler kvinnor än nu är fallet kunde beredas plats i de nämnder och styrelser, som handha stadsplanernas uppgörande och bostadshusens inredning.

Mathållningen är även ett kapitel, som behöfve få en annan fason. Charkuteristen fröken *Edith Pettersson* i Norrköping, som dagligen är i tillfälle att följa arbetarhemmens livsmedelsköp, beklagar att dessa mestadels i sina proportioner inskränka sig till dagsransonen. Om husmödrarna kunde förse sig med större partier på en gång skulle deras livsmedel givetvis bli billigare, men detta låter sig ofta inte göras, därför just att de små bostäderna äro så pass bristfälliga att de bl. a. sakna skåp, lämpliga att förvara mat i under längre tid än ett dygn. Men det säger sig också självt att den husmor, som arbetat på fabrik

Vem kan berätta om allt mellan himmel och jord

Den nya, rikt illustrerade, tredje upplagan av *Nordisk Familjebok*, varav 13 band redan föreligga.

Det eviga problemet

sedan hon slutade folkskolan, ej gärna kan ha varit i tillfälle till någon som helst utbildning i matlagning. Hon har efter hand praktiserat sig fram till att kunna tillaga ett antal standardrätter, många gånger på ett ypperligt sätt. Men utanför det schemat: köttbullar och potatis, sill, stekt fläsk, falu- och fläskkorv, ärter och fläsk, pannkaka, strömming och till söndagen kalops, fläskkotlett eller biff etc., vågar hon sig inte gärna, allrahelst som det fordras både tid och pengar att experimentera. De kokböcker, som finnas ge henne föga vägledning då de bygga på allt utom erfarenheter från industriarbetarhemmen. Hur skulle det därför vara om Morgonbris' läsarinor sloge samman sina insikter och praktiska rön och läte dem komma till allmänt gagn i form av en arbetarhushållens kokbok? Det är ju lämpligt att ta upp frågan i samband med den diskussion om kvinnorna och funktionalismen, som väl nu torde följa efter Norrköpings goda föredöme. Detta nummer av Morgonbris ger ju ytterligare stoff till inledningen. Men varje husmor bör söka dra sitt strå till stacken. Morgonbris utlyser en tävlan om den *för ett arbetarhem bästa matordningen under fjorton dagar* — billig, smaklig och omväxlande. Förslagen skola således omfatta matseglar och recept till de i dessa angivna rätterna. Tävlingsbidragen, som böra sändas in före den 1 september under adress "*Funktionalistisk matordning*", *Tidningen Morgonbris*, *Upplandsgatan 1, Stockholm*, komma att prövas av en kommitté, sammansatt av kvinnoförbundets ordförande, en skolkökslärarinna och två husmödrar. Vart och ett av de tre bästa förslagen belönas med *en funktionalistisk hushållssak*.

Vegetarisk middag

—
 Löksoppa
 Potatisbullar
 Grönsallad
 Risgelé

EN LYCKAD STREJK

Det var en gång för inte alls så länge sedan två bröder och en syster, som levde i god samsamhet och relativ välmåga i en liten trevlig och prydlig lägenhet i den stora fabriksstaden. De hade det bra därför att de hade ganska god arbetsförtjänst alla tre, bröderna på en mekanisk verkstad och systern på en skofabrik. De hade det till och med så bra, att bröderna inte kommit sig för med giftermål och eget hem, de gingo som ungarlar och kände sig trygga och belåtna med en tillvaro, som bjöd dem alla hemlivets fördelar utan dess nackdelar. Systemen skötte ju om hemmet vid sidan om arbetet på fabriken, och ingen hade någonsin hört henne klaga, så hon var väl belåten, hon med. Det enda skulle vara, att hon som var yngst alltid såg äldst och tröttast ut. Men, hon hade ju också hemmet att sköta, menade man och tänkte inte vidare på den saken.

Men Anna, systern, hade börjat tänka. Det står ju så mycket i tidningar nu för tiden och en kväll, när hon vilade ögonen från den alltid fyllda strumpkorgen, hade hon råkat läsa en artikel om yrkeskvinnan och självbevarelseinstinkten. Hon läste och tänkte och läste om och tänkte igen och kom efter någon tid till det resultatet, att det var klen beställt med hennes självbevarelseinstinkt. Bröderna hade sådan instinkt, de vilade sig en stund om kvällarna efter middagen och sökte sedan vanligtvis olika former av förströelse. Anna tänkte noga och övervägde länge och jämförde sina trettioåriga drag med brödernas fem och sju år äldre utseenden. Hon talade också med bröderna i all vänskap och fridfullhet, men det samtalet gav henne ingen ledtråd. Visst hade hon självbevarelseinstinkt, "det har alla normala människor", avgjorde de, och så blev där inte mera talat om saken. Men där handlades i stället. Anna handlade en vacker dag.

Halv sex kommo bröderna hem som vanligt, hungriga och trötta som man blir efter åtta timmars strängt arbete.

— Anna har inte kommit ännu. Vad kan menas med det? sade den ene.

— Hon kan väl aldrig ha råkat ut för någon olycka på fabriken, sade den andra. Nej, där står hon ju nere, står faktiskt och pratar med flickor från jobbet, fastän det är middagsdags.

Omsider kom Anna upp, talade och sade:

— Ja, ni får klara middagen själv. Jag ska ut med flickorna i kväll, och tar en matbit i skafferiet.

Så gick hon och kom in i rummet igen om en stund, omklädd och uppsnyggad, precis som bröderna brukade bete sig varandra dag.

— Hej, så länge! Ni kan väl bädda själv. Och du Anders, du kan gärna ta och

Av
Hanna
LEIKEL

stoppa ett par hål på mina strumpor, som ligger på köksstolen.

Hon försvann, innan bröderna hunnit säga något. De sutto en stund och ilsknade till, tvättade sig sedan och bytte om och hamnade i sinom tid på automaten, där de förtärde sitt middagsmål under tryckt tystnad.

— Vad menar människan? undrade slutligen han, som skulle stoppa hennes strumpor.

— Vi får väl se. Hon kan förresten behöva en frikväll någon gång, hon också, svarade den andre betänksamt. Men tusan så trist i dag. Nu går jag till idrottsplatsen.

— Jag med, kom det från den andre, och så gingo de till idrottsplatsen och kände sig åter något så när i form.

På kvällen när de kommo hem, låg Anna och sov i sitt rum, men deras sängar stodo obäddade. Brödernas ansikten mörknade, de tände sina cigaretter och sågo melankoliska ut en stund.

— Vet du, var sängkläderna är?

— Hon brukar ha dem i garderoben där borta. Ja, där ligger de.

— Ta hit då! Här ska bäddas.

Och bäddat blev där men inte sovet. Dels voro bäddarna si och så och dels började bröderna vädra onda anslag. På morgonen steg Anna upp en hel timme senare än vanligt, samtidigt som bröderna började röra på sig. Ute i köket gav hon dem order om både ett och annat, och eftersom de måste ha en matbit i sig innan de gingo iväg lydde de utan invändningar. Men många ord byttes inte. En dov stämning började lägga sig över det

lilla trevna hemmet. Endast Anna såg pigg och utsövd ut, ovanligt frisk och fräsch förresten.

— Ja, hur ska vi ha det i kväll, pojkar? undrade hon, när de var för sig gjorde i ordning sina matpaket.

— Jag har fackföreningen i kväll, svarade den ene. Lägg fram en ren skjorta är du hygglig. Och mina skor skulle borstas.

— Dito, dito, sa den andre. Och jag har inte en hel strumpa.

— Jag är också upptagen, så det passar ju bra, svarade Anna. Vi är några som ska cykla ut och ta reda på ett bra campingställe för sommaren. Så jag kommer inte hem till middagen, smiter in på automaten och får en femtiöresbit. Bara jag visste någon som man kunde få till att putsa fönstren här. De ser farliga ut i vårsolen, tycker jag.

Han som hette Anders tappade i häpenheten sitt smörgåspaket, men den andre fick hastigt mål i mun.

— Du gör så tusan heller. Du kommer vackert hem i kväll. Här ser ju ut som rena eländet, inte städat på två dar. Tror du att man trivs med sådant. Och bäddarna som får stå nu, bara för att du försövt dig i morse. Vi talas vid i kväll, förstår du. Här ska göras upp.

— Ja, det är kanske lika så gott. Vi kan väl uppskjuta cykelturen till i morgon, svarade Anna och sprang iväg.

Vid halv sextiden den kvällen såg det lika ohemtrevligt ut som föregående kväll i det eljest så trevna och putsade lilla hemmet. Inget dukat middagsbord, inga upp bäddade sängar, ingen eld i kaminen

och ingen Anna i något kök. Hon satt i stället sorglöst gnolande i sitt rum och sydde på ett par silkestrumpor.

Den äldste brodern ställde sig i dörren och frågade skarpt.

— Säg oss nu, vad menar du egentligen?

— Självbevarelseinstinkt, förstår du.

Dörren for igen med en smäll. Efter en stund gick Anna ner på automaten, där två bröder förut satt och tuggade segt kött under tunga tankar. Hon fick serverat på ett bord för sig och åt hastigt. När hon skulle gå, kommo bröderna fram.

— Vi vill tala med dig, allvarligt. Om du har tid nu. Men hem går vi inte. Vi far ut nånstans på ett trevligt ställe och dricker kaffe. Går du med?

På det nyöppnade Strandkaféet sutto den kvällen tre syskon och hade en liten originell uppgörelse. Anna förklarade först sitt beteende, hon arbetade på fabrik lika många timmar om dagen som de, men sedan hade hon brukat arbeta minst åtta timmar till, strängt och slitsamt i det gemensamma hemmet, medan de voro fria som fåglar.

— Och jag känner på mig, att det inte

är rättvist, pojkar. Mor skulle säkert tyckt, att jag mist förståndet, för hon skämde alltid bort er två, medan jag i tid tränades till att borsta era skor och kläder och laga era strumpor och skjortor och tvätta och stryka och göra rent, fastän jag också gick bort på arbete. Nu gör jag det inte längre.

— Då får vi väl söka oss andra kvinnor, menade den yngre av bröderna.

— Naturligtvis, om ni finner någon som ni trivs med. Du menar väl, att ni skulle gifta er och skaffa egna hushåll, förstår jag.

— Näja, vi kan ju ta det lugnt så länge, varnade den äldre brodern. Anna har teoretiskt rätt, det kan inte bestridas, men i praktiken är det ju så, att fruntimmer alltid skött det husliga också. Du kan väl jämka lite på dina föresatser och ta extra hjälp en gång i veckan, ifall det blir för mycket.

— Nej, inte ett handtag på de villkoren. Så här är mitt förslag... antingen slutar jag på fabriken och blir husmor åt er eller också behåller jag mitt jobb och vi anställer gemensamt en husföreståndarinna,

som tar hand om alla hemsysslor. Var och en bäddar sin säng och borstar sina grejor, och lagning och sådant sköter den nya om.

— Det är dålig ekonomi av dig att sluta, du blir ju snart bas på avdelningen och två hundralappar i månaden kastar man inte bort så där, menade en av bröderna.

— Åtag du dig att skaffa den där nya människan, så må det vara hänt, men du hade väl inte behövt ställa till med sådant här otrevligt bråk för en så enkel sak, fortsatte den andre.

— Bråk, nej inte ville jag bråka. Men det var ni som inte ville höra på mig, och därför återstod ingenting annat än ställa er inför den "kalla, hårda verkligheten".

— — —

En månad hade gått med den nya ordningen i syskonhemmet. Anna hade haft hand om den gemensamma ekonomin men i övrigt varit fri från husligt arbete liksom bröderna och episoden med systemens strejkförsök var nu bara ett obehagligt minne. Vad som däremot var ytterst behagligt, det var den nya syster de två bröderna vunnit på kuppen, en käck och vaken och hurtig kamrat, som gärna gick med ut en och annan kväll och som inte längre gnällde över huvudvärk och annan värk och alla möjliga krämpor.

— Det är bara ett fel med det här systemet, sade den äldste brodern en dag betänksamt. Anna börjar få beundrare och gud vet, om hon inte en vacker dag ger både oss och husföreståndarinnan på båten. Jag har mina aningar.

— Ja, just det, du. Hade vi hållit på den gamla ordningen och inte varit så medgörliga, hade ingen karl i världen tittat åt'nå. Hon var ju grå i ansiktet som en källarmus på den tiden och krokig i ryggen och gick med snedgångna skor och allt möjligt. Och alltid tråkig och ledsam att tala med förresten. Nu märker man det ju efteråt.

— Ja, man unnar henne ju gärna en bra man förstås. Eller menar du, att vi ska sätta upp inbördes äktenskapsförbud kanske?

— Nej, tack! Man har väl själv sina funderingar.

— Jaha, man har det, du.

— Jaså, jo, det är snygga saker man råkar höra, säger Anna och gläntar på ett dörrdraperi. Då kanske det blir tredubbelbröllop så småningom. Men då ska jag be er komma ihåg vår gemensamma lilla läxa, när det blir fråga om herrarnas lagvigda. Det finns nämligen tusentals hustrur i landet, som har det precis lika tungt och eländigt som jag hade det, innan jag vågade ta min Mats ur skolan.

— Jag glömmar aldrig den där obäddade sängen, svor den äldste högtidligt.

— Och jag aldrig heller, kom det från den andre.

Titelvignett till en tysk skildring ur kontorsvärlden.

Erfarenheter bakom skrivmaskinen

Morgonbris' meddelande i föregående nummer om d:r Alf Ahlbergs undersökning rörande arbetsglädjen i det moderna produktionslivet har mottagits av ett ofantligt intresse. De dagliga tidningarna av alla kulörer ha inte endast ingående refererat Morgonbris artikel utan även tagit upp d:r Ahlbergs uppslag till diskussion.

Ur det material d:r Ahlberg varit vänlig ställa till vårt förfogande, äro vi i tillfälle lämna några utdrag, som vi hoppas skola intressera Morgonbris' läsare. De båda uppsatser vi göra axplock ur härröra från en kvinnlig kontorsanställd och en modist.

Den kvinnliga kontoristen berättar om hur hennes föräldrar, vilka tillhöra det skikt inom arbetarklassen, som alltid slitit med tungt och mödosamt kroppsarbete, genom försaker och strävsamhet givit henne möjlighet till en utbildning varigenom hon skulle nå ett trappsteg högre på samhällsstegen. För dem har kontorsarbetet hägrat som något "finare" än kroppsarbetet.

"Min skildring kan icke ges generell betydelse", hävdar den kvinnliga kontoristen, men för visso delas hennes erfarenheter även av några andra kolleger. Bland annat anmärker hon på att lika lön-principen icke tillämpas inom det företag hon är anställd. Hennes manliga företrädare åtnjöt nästan dubbelt så stor lön som hon, under det att hans arbete var mindre omfattande än hennes. Arbetsledningen har därjämte den principen, att

låta sparsamheten hårdast drabba dem inom företaget, som äro sämst avlönade och ej ha möjlighet att genom starka fackliga organisationer göra sina intressen gällande. Lönefrågan utgör sålunda ett ständigt irriterationsmoment och bidrar till känslan av arbetsolust.

Hon framhåller vidare betydelsen av en fackkunnig chef, som rättvist kan bedöma hennes arbete. Tidigare har hon haft förmånen att arbeta under en sådan, vilken tillät henne arbeta rätt självständigt och göra små försök till förbättring. Detta utgjorde i flera avseenden plus till arbetsglädjen.

Den chef hon sedermera fått tycks vara synnerligen opsykologisk. Okunig på hennes arbetsområde, är han likväl mycket angelägen om att inte den minsta småsak verkställes utan hans hörande, och sin övervakande myndighet utövar han så grundligt, att man känner sig fullkomligt bevakad. Under sådana förhållanden blir arbetet stundom olidligt, och det kan inte hjälpas, att man så småningom förlorar intresset för att i arbetet sätta in vad man har av personlig kraft.

Under andra förhållanden skulle den kontorist, som här klargör sin ställning vara mycket intresserad av sitt arbete, betonar hon. Bokföringsarbetet anses visserligen tråkigt och mekaniskt men det har dock sitt speciella intresse. De döda kontona få liksom liv, man blir livligt intresse-

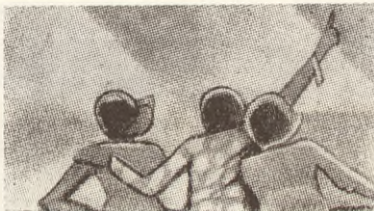
rad av deras öde, av vad de skola ge för resultat o. s. v.

Inom det företag vederbörande arbetar är det utmärkt ordnat med semestern, vilket mycket uppskattas. Semestern bidrar i avsevärd grad att öka arbetsglädjen.

För övrigt rekommenderar den kvinnliga kontoristen organisationens stärkande som ett medel till ökad arbetsglädje. "De kontors- och affärsanställda inta en särställning inom den fackliga arbetarrörelsen, de utgöra manschettproletariatet, som arbetar för dålig lön", heter det i redogörelsen, och vidare: "Det är ett svårt problem att kunna organisera denna yrkesgrupp. De äro ofta både för fega och för 'fina' att gå in i den fackliga organisationen. Kortsynta människor anse fortfarande kontorsarbetet som något för mer än exempelvis fabriksarbetet, trots att det förstnämnda oftast är sämre betalt. Och möjligt är, att det ännu har ett visst socialt anseende, men detta problematiska sociala anseende kan väl ändå inte uppväga nackdelen av att vara underbetald. En stark facklig organisation skulle åstadkomma en lönestandard, som medförde en människovärdig tillvaro. Den skulle även kunna reglera arbetstiden och bidra till att göra slut på den för många kontorister ofrånkomliga otryggheten baserad på mindervärdighetskänsla och alstrande kryperi för chefen", slutar denna redogörelse.

(Forts. sid. 30.)

Arbetarungdomen dansar — — —

Ja, kära, låt dem dansa!

Blir man inte glad var gång man ser att en arbetande och betungad människa, antingen hon arbetar vid en skrivmaskin, i ett laboratorium, i en fabrik, på en åker eller i ett kök, får sig ett riktigt uppfriskande nöje, en riktigt uppiggande och vilande förströelse?

Är det en svängom, en bioföreställning, ett kalas, en bok, en stund med hjärtvänner, en resa eller en samvaro med livgivande obekanta, sak samma det är roligt att se, att folk har det bra — ett tag! För livet är sånt att fröjden och förströelsen inte varar beständigt. Då kanske vi förresten inte skulle känna igen den utan tro, att vi mött Tråkigheten i egen hög person.

Lagom är bäst! Vad den är förskräcklig den där satsen, retsam, viktig och tantaktig.

— Men hör här, det kan inte hjälpas, att den har sitt berättigande ibland!

— Kunde tro det. Nu är det förstas det, att den stackars arbetareungdomen dansar för mycket?

— Ja, just det eller rättare inte den stackars arbetareungdomen utan den ungdom, som inte är stackars, den som ska göra någonting av allt det här, som håller på att bryta sig fram, medan den håller på att "bli stor". Har du tänkt på, att just den här tiden, just nu, när du och jag ännu lever, är en storartad verkstad. En verkstad med arbete och beställningar så spännande som aldrig förr.

— Det är sant till och med om man vet, att varje tid har skruttat med att ha något alldeles särskilt i görningen. Men vad har det med proletariats dans att göra?

— Jo, nu kommer mitt direkta påstående: Arbetareungdomen dansar så mycket, att den blir uttröttad och utfattig. Det kostar nattsömn att dansa och det kostar pengar. Uttröttade och utpantade människor kunna i längden inte utträta någonting.

— Nu går det för långt. Här börjar du slå an en ton, som om du tänkte tala politik och något annat än precis det allra vanligaste. Och så kommer du med saker som påminner en om den tiden, då man blev fångad i strumplästen och fick uppsträckning av föräldraskapet, när man kom hem på morgonkvisten efter en bättre danstillställning.

— Jag måste avbryta dig och dina ungdomsminnen, för jag vill komma fram till något som är viktigt för proletariats och

Se upp med dansprofitörerna!

för framtiden. Du begriper, att danslusten kan vara olika riskabel för olika slag av ungdom. De som kunna gå till en telefon och ringa upp sina bekanta och säga: Kom hit ett tag i kväll, så tar vi oss en sväng i våran matsal. För den ungdomen är det inte så riskabelt, om de skulle dansa en två kvällar i veckan. Inte heller för dem som ha ett par kvarter att gå för att komma till en danslokal, där det dansas några timmar varje kväll till stängningsdags. Det kostar inträde och en kopp kaffe kanske, i varje fall inga summor. Och det blir heller inte så sent på natten. Men — det finns någonting som heter mindre samhällen, och framför allt finns det någonting som heter landsbygd, svensk, ödslig, landsbygd.

— Vad har icke dansen varit för en välsignelse för denna långväga ödslighet! Kan man inte också höra både ensamheten och glädjen över samvaro och människor sjunga i våra gamla danslåtar!

— Visst, men använd din fantasi att i stället följa mina tankar nu ett slag! Tänk dig in i, att där det förr var gratis dans på logar och ängar, där musiken var ett frivilligt bidrag eller i varje fall något som inte var så svårbetalt, där ha vi nu hyrda lokaler och dansbanor med "jazz-orkestrar" à minst trettio kronor pr kväll. Anordnandet av dansaftnar har blivit en affärsverksamhet för föreningar, läskedrycksfabrikanter och enskilda personer, som vilja förtjäna på den naturliga danslusten och folklängtan hos landsbygdens unga människor. Och många personer äro ekonomiskt intresserade av denna nöjeslystnad. Därför gäller det också att stimulera densamma! Jämför vår tids affischering av balen på ordenshuset i Kråkmyra och forna tiders personliga meddelande om att "det är dans hos Per Olsson i Backen om lördag kväll". Vem får betala affischerna, tror du?

Förr i tiden gick man till dansen, militals om så skulle vara. Nu åker man cykel, nej, det går redan för långsamt för den moderna ungdomen i Kråkmyra. Man tar skjuts med bil eller buss. Det senare är inte fullt så bekvämt och flott som bil. Därför är man några stycken om bilen och så bjuder man flickorna. Allt detta kostar pengar! Arbetsförtjänst, sparslantt.

Dansnöjena ha fått ännu några profitörer nämligen bilägarna. Och eftersom det är många som skola ha profiten, så måste ungdomen dansa ofta! Lördag med "söndag emot" eller söndag, det räcker inte längre. Man skaffar "attraktioner" och så

dansas även mitt i veckan. Det kostar krafter. Aldrig så käcka ungdomar bli i längden utpumpade av detta nattvak, då de under veckan skola gå i ett hårt, kanske rationaliserat arbete.

Skall det så dessutom bli tid till föreningsarbete i ungdomsklubb eller studiecirkel, så blir det överansträngning. Kanske en eller annan gång "permittering", när arbetsgivaren måste gallra sin arbetarstam och bli av med några.

Eller också blir det intet föreningsarbete alls. Arbetet för brödet tar helt av krafter, som "nöjena" lämna kvar. Och så går det ut över framtiden, den framtid som starka, ansvarskännande ungdomar skulle vara med om att bygga upp. Och det går ut över proletariats. Ty trötta och barskrapade människor bygga inte upp några organisationer till arbetarklassens andliga och materiella befrielse. Kontingenter till klubbar och kommuner bestå än så länge av slantar och inte av dansbiljetter eller bilskjutsar. Och den unge, som har sinne för sin ekonomi och gör rätt för sig hemma och kanske har några kronor att trygga sig till under första veckans arbetslöshet, han är en bättre fackföreningskämpe än jazzhjärten och den som bjuder flickor på bilskjuts.

Visserligen heter det i visan, att den som svingar högt i vals sin tärna, han kan bära tyngre börda. Det är sant, men lagom är bäst! Dansa, men dansa inte bort förståndet — och framtiden! Och svik inte din klass för en omätlig nöjeslystnad! Inte om du ej vill höra till den "stackars" arbetareungdomen.

— Det är något att tänka på i detta. Men vad kan man göra åt den saken?

— Använda sitt inflytande i organisationerna till att se upp med dansprofitörerna, de må nu vara godtemplare eller Folketsparkstyrelser, läskedrycksfabrikanter eller bilägare. Säg till flickorna i våra ungdomsklubbar och kvinnoklubbar att knucka på nacken och säga nej tack åt den omdömeslösa frikostigheten och det överdrivna dansandet. Tre söta flickor i varje bygd som ta hand om förståndet och smaken, och mycket är vunnet. Arbetareungdomen skall dansa, men arbetareungdomen skall icke utsugas!

Sigrid GILLNER

WESSLINGS
när det gäller basarer.

VI PÅ BÖNPALEN

FM 1930

PARET

Av MASEREEL

GLASET FÖR ALLA

Få material ha en sådan mångsidig användning som glas, och kanske finns intet, som i så hög grad tjänar såväl nyttan som skönheten i vår tillvaro. Och för varje år vinner det ny terräng.

Glastillverkningen är ingen uppfinning av i dag. Den har tusenåriga anor och härstammar som så mycket annat av vår kultur från det gamla Egypten, där glas tillverkades redan tre tusen år före vår tideräknings början.

Förekomsten av glas i vårt land kan räknas från omkring första århundradet e. K. och det importerades hit av våra farande förfäder. Tillverkningen inom landet är däremot av långt senare datum. I slutet av 1500-talet anlades det först kända glasbruket i stockholmstrakten, och

Interiör från Eda glasbruk.

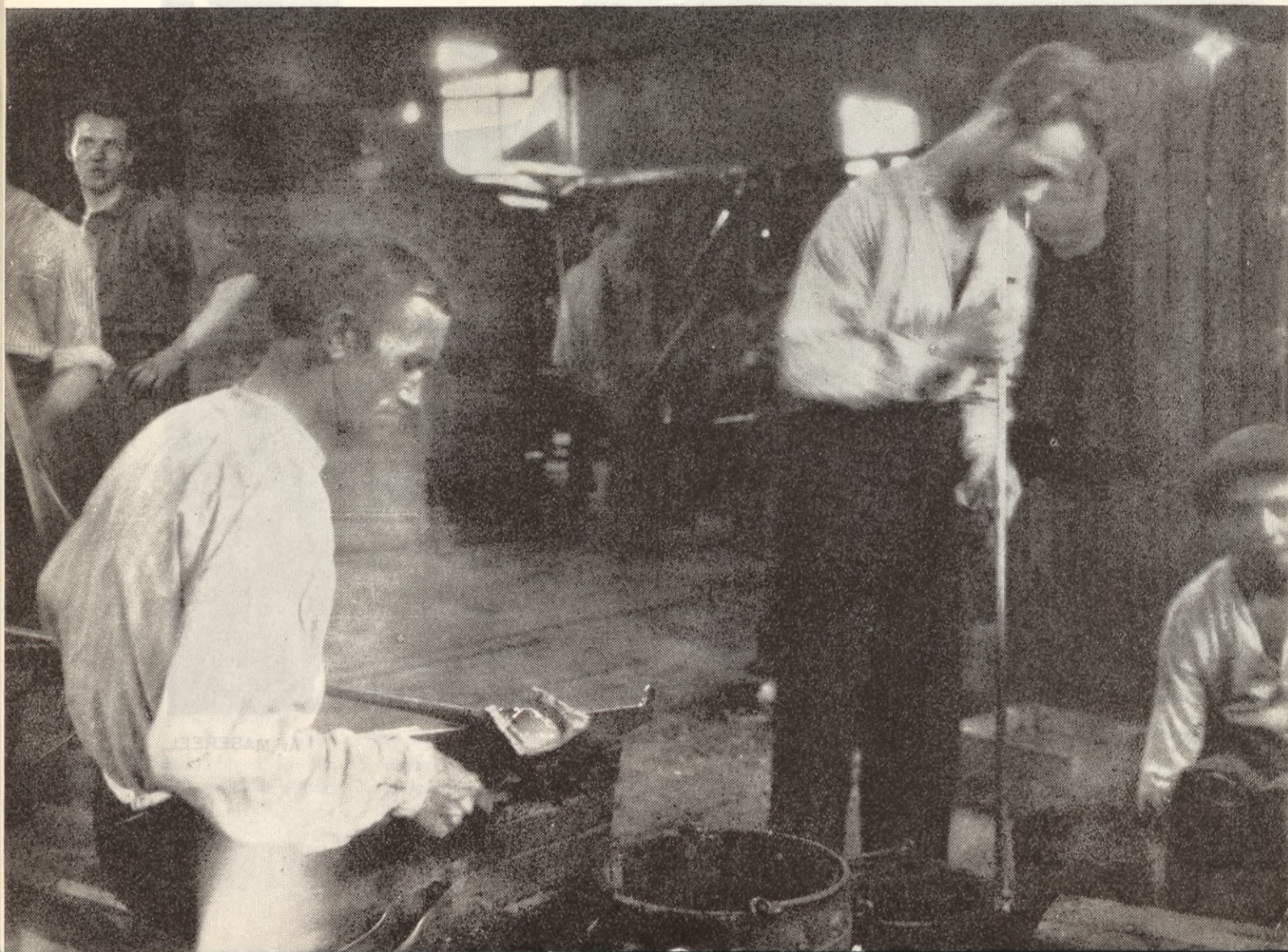
sedermera tillkom det ena bruket efter det andra. De förlades till skogsrika trakter på grund av den stora bränsleåtgången, vid tillverkningen samt oftast flera i samma trakt, där yrkesuppövat folk så småningom fanns tillgängligt. Detta sistnämnda var en viktig sak, när få

yrken fordra en sådan träning i förening med ett naturligt handlag och ögonmått hos utövaren.

Vad glasets formgivning och ytbehandling angår var det tills helt nyligen nästan uteslutande impulser utifrån, som gjorde sig gällande. Något självständigt skapande förekom icke. Antika glas voro ofta förebild, ibland böhmiskt, ibland engelskt glas o. s. v.

Då med ens kom omvälvningen. Det var omkring år 1917, då konstnärer i samråd med tillverkarna började ägna sig åt glasets utformning och dekorerings. Och sedan dess har det svenska glasets anseende varit i ständigt stigande. Sådana namn som Orrefors, Kosta och Eda äro kända överallt från utställningar i Europa och Amerika.

(Forts. sid. 27.)

VI PÅ BÖNPALLEN

Känner ni igen er på bilden? — På den övre? Eller kanske den undre? Förmodligen på ingendera, ty så skön och förnuftig som baskflickan här nedan är man ju i alla fall inte och fullt så stollig som slarvan här bredvid inte heller!

Men åker motorcykel gör man, vilket består i att man klamrar sig fast med sina armars kraft kring sin älskades midja under — det måste medges — i allmänhet lyckade försök att hålla sig kvar på den anspråkslösa plats, som står till ens förfogande... bak hans ägande motorcykel. På så vis flyger man fram. —

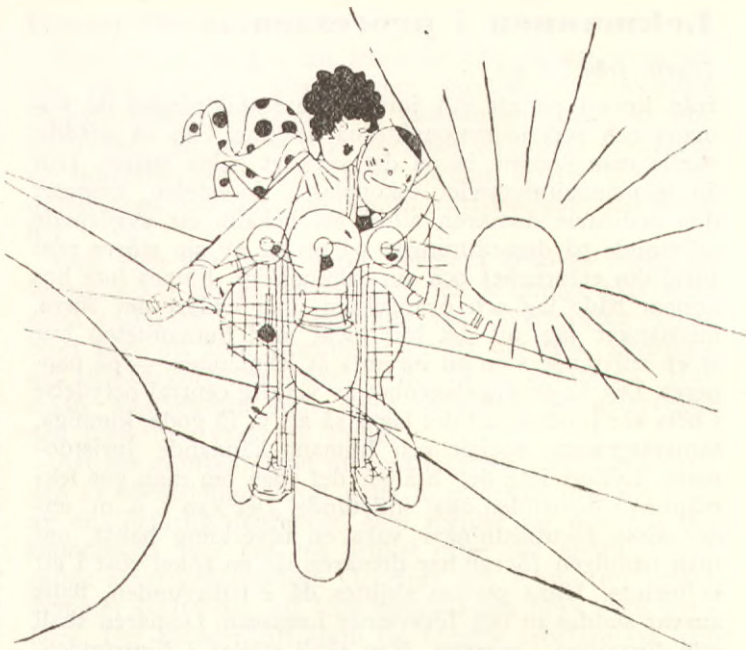
"Det är så ljuvligt så jag känner det som om jag flög till himlen", sa mig en gång en flicka kort innan jag själv hade provat fröjden. "Det är nog varsel", sa jag dystert, för jag hade som sagt inte själv ännu erfårit känslan ifråga och tyckte hon behövde stukas. "Har du tänkt på hur gräsligt farligt det är med de där himlafärderna. Om du händelsevis undgår att ramla av eller din Kalle — oh, under av alla under! — verkligen inte törnar ihop med någon gårdsgård eller annan bildrulle, så återstår ändå snuva, hosta, lunginflammation, ansiktsvärk, varbildningar och underlivssjukdomar och mycket mer, som jag inte just nu kommer ihåg. Men tänk du på vad du gör en annan gång, och var glad du får gå på marken!"

Ja, det var då. Nu har signaturen själv blivit bekant med en motorcykel och själv känt fartens berusning, som det visst heter, och — naturligtvis — fått en annan syn på saken. Det är härligt att åka motorcykel, även när man är förvisad till bönpallen, och inte själv får mixtra på skruvar och grejor, vilket naturligtvis är ett extra nöje. Det är dessutom ett ganska allmänt spritt nöje, trots att motorcyklarna äro dyra. Ofta har man fått tag på någon gammal billig cykel som kan lappas ihop för en relativt ringa penning eller också slår man sig ihop ett par stycken om en.

Men hur förhåller sig det med alla de där sjukdomarna, som man t. o. m. själv profeterat om? Ett faktum är nog att de existera. En motorcykel med 80 km fart är ingen ofarlig tingest. Den mest iögonfallande risken är ju kullkörning — en sten på en annars slät väg kan bli ödesdiger. En motorcykel är både vinglig och bräcklig och lämpar sig egentligen endast för förstklassiga vägar. Bäst uppfattning om den saken får man om man följer med tidningarnas olyckskrönika en vecka. — Men de så att säga sekundära följderna — sjukdomarna — hur är det med dem.

Vi ha hört oss för en smula och konstaterat deras existens i några fall. Själva skakningen är ju många gånger riskabel — det är ju f. ö. en känd sak. Och den ihållande blåsten är inte heller av godo, om man inte skyddar sig mot den. Draget i ansiktet är kanske svårare att klara. Man vill ju inte gärna knyta en schal för ansiktet i första taget. Men motorcykeln har ju också ur hälsosynpunkt sina glada sidor. Man kommer ut i naturen och får andas frisk — fast ack så dammig — luft och kommer åt att bada och leva friluftsliv. F. ö. är nog motorcykeln så populär att vi inte behöva reda upp dess dåliga och goda sidor, den fortlever nog oberoende av våra ansträngningar i ena eller andra riktningen.

Det gäller alltså att på lämpligaste och billigaste sätt neutralisera de skadliga verkningarna. Det vill med andra ord säga: hur skall man klä sig? Orakelsvaret lyder: I stort sett som föraren, om han är en karl vill säga. För det första byxor, för det andra helst långbyxor. Dock icke overalls av fantastiskt snitt och bomullstyg. Det är alldeles för tunt. Ett par rejäla långbyxor skall det vara. Med livrem, som på bilden och av stadigt ylletyg, s. k. bentyg. Om dessa byxor dessutom äro nypressade så blir synen oemotståndlig och inte bara trivsamt. — Tröjan på bilden är på tok för tunn åtminstone 364 dagar på året. Istället skall man ha en stickad tröja eller tjock sportblus med draglås för värmen och en vindjacka av vanligt slag mot blåsten. Baskern på huvudet är för tunn, om möjligt bör man söka komma över en motor-

mössa av skinn som går ned över öronen. Tänk så kvinnliga bilförare på tävlingar äro omgjordade! Och de sitta ändå väl skyddade bakom en glasruta och med motorn som fotvärmare. Vilken ombonad plats jämfört med oss på bönpallen!

På fötterna bör man också vara rustad. Tjocka skor, yllestrumpor naturligtvis — och extra tjocka till på köpet om man har långbyxor.

Till slut bör man inte försumma det stackars ansiktet som oskyddat skall uthärda blåst och sol. Man skall smörja kinder och näsa med fett ordentligt och sedan pudra över hela härligheten grundligt. Här har verkligen kräm och puder en uppgift.

E. S.

Lekmannen i processen.

(Forts. från sid. 9.)

från kravet på att vid juristdomareutbildningen de humana och sociala synpunkterna beaktas. Om så skedde, skulle man komma in på det verkligt galna spåret. Hur än lekmaninflytandet inkopplas i domstolen, kommer den ordinarie domaren alltid att behålla ett avgörande inflytande på domsättningen på grund av sin större rent juridiska erfarenhet och sin sakkunskap. Finnes inte hos honom både lag och evangelium utan endast det förra, misstänker jag, att det blir klen med humaniteten hur stort inflytande som än inrymts åt lekmanen — på papperet. Det är en angelägenhet av verklig central betydelse i hela vår process, att det lagas så att vi få goda, kunniga, samvetsgranna, socialt och humant kännande juristdomare. Lyckas inte det, hjälper det föga om man ger lekmanen i domstolen ökat inflytande. Det kan t. o. m. under vissa förutsättningar vara en utveckling bakåt, om man nämligen förvandlar domaren till en enkel röst i ett kollegium. Hans person skjutes då i bakgrunden, hans ansvar suddas ut och försvinner i massan. Domaren skall inte försvinna i massan. Han skall ställas i förgrunden. Men proven på hans klarsyn och rent mänskliga förståelse kunna ej sättas för högt.

Vår svenska nämnd är en säregen institution. Den har ingen motsvarighet i andra länder, där man i stället har jury, som i vårt land förekommer endast i tryckfrihetsmål. Jurysystemet kan ha sina förtjänster, men det har också sina nackdelar, och de äro övervägande. Vi kunna vara glada över att ha blivit förskonade från detta ryktbara rättsinstrument, som i åtskilliga länder, där det praktiserats, vunnit en verkligt herostratisk ryktbarhet. Den svenska nämnden skänker alla de demokratiska fördelar, som kunna vinnas genom en jury, men erbjuder å andra sidan en betydande garanti mot de urspårningar, som jurysystemet anklagas för. Är det någon, som kan tänka sig möjligheten av att svenska nämndemän i en mordaffär skulle frikänna den tilltalade kvinnan endast därför att hon vore vacker och tittade förföriskt på dem! Nå det är möjligt, att en svensk jury inte håller skulle

låta sig fångas så lätt. Men ändå tycker man, att nämndsystemet erbjuder en trygghet och stabilitet, som man inte utan vidare kan förbinda med jury. Den svenska nämndens historia är ärofull. Själv utgör den ett monument över svensk rättskultur, som vår nation har all anledning att vara stolt över och slå vakt kring in i bleka döden. Det bör därför beklagas, att man i detta stycke inte velat vara konsekvent utan stannat på halva vägen. Ett svenskt rättsväsen utbyggt med nämnd både i stad och på land skulle vara något att visa för världen. Som det nu är och skall vara i fortsättningen ligger det något halvt och haltande över detsamma. En utlänning måste fråga om det inte trots allt är något fel med nämnden eftersom man inte vågar sig på att göra städernas befolkning delaktiga av dessa prisade välsignelser. Alla de skäl, som anförts mot nämndsinstitutionens införande i städerna, — att befolkningen är mindre ensartad, att den är mera rörlig och anfäktas av politiska lidelser, att människorna i städerna inte känna varann o. s. v. — skulle vara lika många dråpslag mot nämndens existensberättigande över huvud taget, om de hade någon verklig giltighet. Ty den lantliga idyllen är f. n. i alla dessa stycken staden lik. Trots detta arbeta häradsnämnderna som i gamla tider, och ingen har hört något gnissel i hjulnaven.

Nu kan man säga, att årets processform huvudsakligast tog sikte på själva förfarandet och att organisationsfrågorna i stort sett ställts på framtiden. En domstol av juristdomare kan bära upp ett förfarande med muntlighet, omedelbarhet och koncentration, som de moderna trollerimedlen kallas, lika bra som en blandad domstol. Detta kan sägas. Men vem vet när det kan bli tid och stämning för att ta upp dessa organisationsfrågor till behandling. Om riksdagen sväljer herr Gardes menu anser den sig säkerligen ha gjort nog för denna generation. Det kan dröja många årtionden innan det kommer en justitieminister, som har mod och företagsamhet att gripa sig an med denna sak. Det hade varit ett lämpligt tillfälle att nu ta ett steg även på detta område, åtminstone det lilla steg, som justitieministern var redo till. Det steget blev inte taget, och därför måste man tyvärr konstatera, att 1931 års beslut lade grunden endast för en halv reform.

Verkningsfullt.

Varje husmoder råkar ut för en massa otrevligheter att mat blir förstörd genom förskämning. Särskilt under den varma årstiden och mest under "rötmånaden" är det inte alltid så lätt och trevligt att klara problemet att skaffa familjen en god och sund föda, även om man har ett isskåp att tillgå.

Den vetenskapliga forskningen har visat, att all denna förödelse förorsakas av de organismer, som kallas bakterier och mögelsvampar.

Det finns väl ingen husmor, som icke har varit med om att få mjölken sur i en mjölkflaska, och sedan kan det vara alldeles som förgjort med den mjölkflaskan. Även om den diskas och ställs kall genast den ånyo blivit fylld med mjölk, så surnar mjölken på en natt igen.

Hur många husmödrar har inte förvånats och grubblat över, att det färska brödet bara efter en eller två dagars förvaring varit möjligt på undersidan. De desinfektionsmedel, som husmödrarna tills i

dag haft i huset, ha antingen varit så giftiga och farliga, att man inte ett ögonblick kunnat tänka på att använda dem, eller också ha de luktat så illa att de därför varit oanvändbara.

Men nu har det kommit ut i marknaden ett verkningsfullt desinfektionsmedel, som heter Kron-Sterisol. Det fullständigt ogiftigt för människor och husdjur, det är så starkt bakteriedödande som sublimat, det ger ingen lukt eller smak åt födoämnen, försäkrar prof. Gerh. Forsell vid Veterinärhögskolan.

Gör t. ex. ren mjölkflaskan och skölj den sedan med Kron-Sterisollösning och låt den lufttorka eller håll mjölken några minuter efter sköljningen i den ännu fuktiga flaskan, så håller sig god mjölk mycket bra. Om bröd har möglat i brödbehållaren, så gör ren den och tvätta den ordentligt innan och utan med Sterisol, så kommer icke brödet att mögla.

Kron-Sterisolen tar också bort dålig lukt. Om det luktar unket i skafferier, isskåp eller källare, så gör dem rena och tvätta efter med Kron-Sterisol. Den dåliga luk-

ten försvinner då genast. Hur ofta händer det inte, att det luktar ur kommoder eller undre avdelningen på nattduksbord. Tvätta med sterisol så går lukten bort. Det behöver inte alls stinka från skåpet där slaskhinken står. Håll litet Sterisol i slaskhinken, sedan den tömts och tvätta ur skålen då och då med Sterisol, så försvinner lukten. Särskilt på sommaren händer det ju lätt, att det kommer dåliga dunster från avloppsledning. En bra skvätt Sterisol, hållt i avloppet, tar bort detta obehag.

Det är ju rätt otrevligt, när det kommit bladlöss på rumsväxterna, och det brukar inte vara lätt att bli av med snyltgästerna. Tag två teskedar Kron-Sterisol och lös upp dem i en liter ljummet vatten samt strila över växterna därmed, så försvinna bladlössen. Tar man litet tvål i vattnet, så går det ändå bättre, men om bladen äro spåda, bör man då strila över dem med vatten efter en halvtimme.

Då Kron-Steril är fullständigt ogiftigt, kan det aldrig åstadkomma några olyckor som så många gånger hänt med t. ex. sublimatlösning.

Vad fransyskan vill.

(Forts. fr. sid. 11.)

bildat både hyresgäst- och byggnadsförening. Bostadsstandarden bland arbetarna är synnerligen låg, och Paris är en gammal stad, som växer, bygges till och lappas på under det man tvingas bo kvar i gamla ruckel, osunda och t. o. m. saknande dagsljus. Emellertid pågår f. n. husbyggandet rätt livligt och man tar särskilt sikte på att åstadkomma en rymlig bostadstyp för barnrika familjer — minst två rum och kök. I en stad på fyra miljoner människor är dock denna fråga ytterst komplicerad.

— Vidare ha vi lagstiftningsfrågor av olika slag, som verkligen äro i behov av kvinnornas medverkan för en radikal förändring. Äktenskapslagen är föråldrad och ställer hustrun under mannens förmyndarskap. Först 1907 fingo de utom hemmet arbetande gifta kvinnorna enligt lag rättighet att själva disponera sina löner. Barnvårdslagen behöver förnyas. Tyvärr ägnas de fattiga barnen i Frankrike ej samma omvårdnad som i många andra europeiska länder. Ännu finnes många små vagabonder på Paris' gator, som fångas in, överlämnas till barndomstolen och — i många fall överförs till fängelset.

M:re Buisson omnämner den franska socialförsäkringslagen, som i sin förbättrade form trädde i kraft i april 1930 och även omfattar moderskapsskydd. Den sistnämnda betryggar mödrarna sex veckors ledighet före och sex veckors efter barnsbörd med halv lön under denna tid samt ett litet bidrag per månad för barnets uppfödning. Alltsammans reformer, som ej varit lätta att åstadkomma och för vilka man har socialistpartiet att tacka. Inbetalningarna till socialförsäkringen anses emellertid för höga för arbetarnas inkomstnivå. Socialistkvinnorna arbeta även jämte en hel del andra kvinnoorganisationer på prostitutionens upphävande, men den kan ej genomföras i ett slag genom en lag för hela landet utan endast genom att ta en stad i sänder. I några städer ha den upphävts.

Arbetslösheten är f. n. det största bekymret i Frankrike, som ändock skonades i det längsta. Den ökar med varje vecka och för arbetssökande utlänningar är detta land inte heller längre öppet.

M:re Buisson berättar vidare litet om klubbarbetet och kvinnorna. Man har sammanträden en gång i månaden med föredrag och diskussion.

— Vi har en grupp även i en av kolonierna, nämligen Algeriet, där vi söker så gott det går att litet hjälpa våra olyckliga systrar haremskvinnorna, som föra en beklagansvärd tillvaro, instängda och isolerade från världen. Kvinnogruppen därnere har en läkarkonsultation för infödingarnas barn samt undervisar kvinnor och barn i franska. Det är ju så oändligt litet, som kan uträttas med det och infödingkvinnornas ställning i samtliga våra kolonier skulle behöva höjas och förbättras — en fråga, som ej hittills mycket bekymrat de män, som ha kolonialförvaltningen om hand.

Såsom tillhörande socialistpartiet sedan trettio år, alltid som aktiv medlem, även som agitationstalare, har m:re Buisson även åtskilligt att förtälja om den gångna tiden.

— Ännu så sent som 1914, när jag deltog som ensam kvinna på ett stort partimöte i Lyon och inte åtföljdes av min man — i vilket låg det egentliga konvenansbrottet! — väckte ju riktigt uppseende. Jag var även sju år ensam kvinna i en arbetarkommun i en av Paris' förstäder. Men även i Frankrike äro kvinnorna numera dels bättre representerade än förr vid alla partimöten, dels har den fria, kamratliga andan blivit allenahärskande även hos oss.

Karin FORSBERG

Glaset för alla.

(Forts. fr. sid. 24.)

Som initiativtagare till konstnärernas insats ävensom för väckandet av allmänhetens intresse står Svenska Slöjdföreningen. Bakom dess strävanden ligger en stor social idé, den, att ge icke blott den exklusiva lyxpjäsen en fulländad form, utan även förläna åt den enkla industrivaran den bästa möjliga ändamålsenlighet och skönhet.

Och idén har burit frukt. Numera behöver ingen av kostnadsskäl dricka ur ett fult och klumpigt glas eller sätta blommor i en anskrämlig vas. Svårigheten ligger blott häri, att ännu dominerar tyvärr det fula, klumpiga och överdekorerade glaset i de flesta affärerna. Här måste allmänheten själv gripa in genom att efterfråga och köpa den vackrare varan.

Att det svenska glaset numera intar en rangplats i världen är obestridligt. Trots detta lider denna industri f. n. av en förfärlig depression som sprider sig dov och beklämmande över det ena bruket efter det andra. Förut gällde arbetsnedläggelsen Orrefors och Kosta, nu senast kommer budet om, att Eda hundraåriga bruk skall upphöra. Det betyder, att ännu tre hundra arbetare stå helt utan existensmöjligheter däruppe i Värmlands obygder.

Att disponent Strömbergs eminenta förmåga kommer att utnyttjas på annat håll är helt naturligt, men säkerligen känns det bittert för både honom själv och fru Strömberg, som varit den konstnärligt inspirerande och verksamma medhjälparen, att behöva lämna Eda just nu, när frukterna av deras mödor och strävanden på allvar börja visa sig. Betecknande för detta är vad en affärsinnehavarinna i Stockholm nyligen yttrade: "Det är väl för sorgligt, att Eda skall läggas ned just nu, när folk mer och mer börjar fråga efter edaglas." Man kan inte annat än fråga om det verkligen icke fanns någon annan utväg.

Mattis HÖRLÉN

Ärade läsare

av denna tidskrift!

Undertecknad firma
försäljer alla slags
VEGETARISKA,
DIETISKA och
RÅKOSTFÖDO-
ÄMNEN.

Införda pris- och order-
lista. Order till landsorten
expedieras omgående.

J. F. BROMS & SON

NORRLANDSGATAN 15
STOCKHOLM

BESLUT OCH HANDLING

Skånes kvinnodistrikts

årskonferens beslöt enhälligt göra följande uttalande i pensionsfrågan att tillställas den riksdagskommission som nu har frågan under behandling.

"Skåne soc.-dem. kvinnodistrikt har vid sin konferens beslutat att uttala sig för, att sådana ändringar i gällande lag rörande allmän folkpensionering vidtagas, som borttager vissa i lagen orättvisa bestämmelser.

Således anser konferensen att åldern bör sänkas till 60 år, detta särskilt med hänsyn till de rådande konjunkturerna på arbetsmarknaden då äldre arbetare ha svårighet att skaffa sig inkomst.

Den inkomst, som en pensionstagare äger rätt att ha, utan att densamma inverkar på pensionens storlek, är alldeles för liten, och anser konferensen att densamma bör höjas rätt väsentligt.

Vidare anser konferensen att sjukhjälp från sjukkassa, till vilken pensionstagare under årtal erlagt avgift för att känna trygghet vid inträffat sjukdomsfall, ej skall räknas som inkomst. Den person, som ej på detta sätt sört för sin trygghet, erhåller oavkortad pension. Detta system gynnar således den som visar likgiltighet mot sig själv och i många fall kommer att ligga samhället till last.

Konferensen anser således att sjukkassahjälp ej bör räknas som inkomst vid bedömandet av pensionssökandens pension.

Konferensen kräver vidare att mindre understöd från arbetsgivare, vilket ej är att betrakta som pension, inte bör betraktas som inkomst i lagens mening.

Konferensen vädjar till den kommitté, som utreder dessa frågor, att beakta dessa våra här framförda synpunkter och verka för rättelse i anförda avseende vid revision av gällande lag angående allmän folkpensionering."

Föreståndarinnor vid ålderdomshem ansåg kongressen efter diskussion av en motion från Kjävlinge kvinnoklubb i vilken påpekats kravet härom borde genomgå svenska fattigvårdsförbundets utbildningskurser för sådana ändamål. Dessutom diskuterades nattarbetslagen för kvinnor och den till Genève avsända skrivelserna med begäran om vissa ändringar i densamma.

RUTH GUSTAFSON

träder den 8 juli in i 50-åringarnas led. Dagar och timmar sluta sig tätt till varandra och ila snabbt med människornas liv. Det är mycket under tiden, som formar människan och ger oss hennes profil. Men det är oftast först vid de 50 åren som linjen i arbetet och verksamheten hos den enskilda kommer till synes och får sin allmänna uppskattning.

Egenskaperna som gestalta Ruth Gustafsons personlighet ha dock varit av den art att hon icke behövt vänta till 50-årsdagen för att bli uppskattad. Få kvinnor, särskilt inom den svenska arbetarrörelsen, torde ha åtnjutit den vidsträckt popularitet som kom Ruth Gustafson till del redan vid några och tjugu år.

Hennes stora talarbegåvning och ovanligt klara och modiga uppträdande i det unga sekelts frågor, tilldrog sig en smickrande uppmärksamhet.

Agitationskappan har hon dock aldrig velat axla, vilket icke hindrat henne att ställa sin talarbegåvning i tjänst för en mängd föredrag, särskilt när det gällt kvinnornas samling och vinnande för partiet och dess kvinnorörelse.

När de socialdemokratiska kvinnorna vid kongressen 1908 gingo in för en verksamhet omfattande hela landet, valde de Ruth Gustafson till ordförande härför och till redaktör för tidningen Morgonbris. Dessa poster innehade hon till oktober 1910, då den vacklande hälsan icke tillät henne fortsätta. Men i medio av 1919 trädde Ruth Gustafson åter in i den styrelse som anförtrotts uppdraget att handha den socialistiska agitations- och upplysningsverksamheten bland kvinnorna. Samtidigt återtog hon även redaktörskapet för Morgonbris. Men snart kommo andra intressen, som pålade Ruth Gustafson en sådan mängd av arbete att hon efter två år ännu en gång måste lämna Morgonbris i andra händer.

Ruth Gustafson intar alltjämt en mycket aktad ställning i det kommunala och sociala livet. Alltsedan författningsrevisionen har hon varit invald i stadsfullmäktige och sitter som enda kvinna i stadskollegiet.

Naturligtvis innehar vår jubilar en mängd krävande uppdrag som alla taga hennes krafter i anspråk. För hennes värdefulla insatser i barnavårdsarbetet göra vi en särskild honnör såväl som för hennes insatser på skolans område. Att här vidare specificera de olika uppdragen anse vi icke öka värdet av Ruth Gustafsons gärning, utan tacka henne för allt hon givit oss av sin begåvning, kunnighet, lust och vilja i arbetet för våra idéer, väl vetande att vi ha kamraterna inom förbundet och Morgonbris läsekrets bakom oss.

Signe WESSMAN

Uppsala läns kvinnodistrikts

årskonferens gjorde ett sympatiuttalande för Unga Örnar och uttalade den förhoppningen att ungdomsklubbarna vid startandet av lokala grupper av Unga Örnar sökte samarbete med kvinnoklubbarna.

Beslöts att stabilisera kvinnoklubbarna inåt och inom dessa söka anordna kurser i kommunala frågor.

Örebro läns kvinnodistrikts

konferens beslöt att samarbete med alla soc.-dem. kvinnor inom länet skulle sökas. Även diskuterades kvinnornas inställning till "Unga Örnar" och uttalades anslutning till tanken på bildandet av sådana ungdomsorganisationer. Vidare beslöt konferensen att under sommaren ordna ett kamratmöte i Degerfors.

Östergötlands kvinnodistrikts årskonferens beslöt att anordna en kommunalpolitisk kurs, till vilken även övriga soc.-dem. organisationer skulle inbjudas. Vidare diskuterades *frågan om förbättrad tandvård*. Man beslöt ingå till den socialdemokratiska landstingsgruppen med en skrivelse i vilken skulle påpekas vikten av förbättrad tandvård för de mindre bemedlade och föreslås en utredning i vad mån och hur kommunerna sörja för tandvården för mindre bemedlade och på grundval av denna utredning framföra en motion i nämnda fråga till landstinget.

Upprättandet av en rådfrågningsbyrå i sexualhygieniska frågor diskuterades. Distriktstyrelsen fick i uppdrag att till förbundsstyrelsen framföra önskemål om utredning och upplysning i nämnda fråga.

Sörmlands kvinnodistrikts

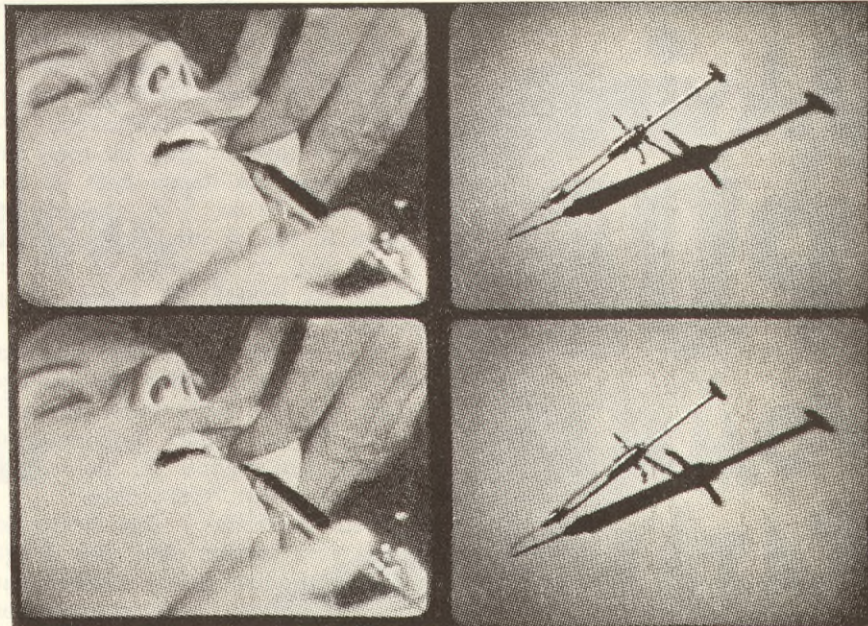
årskonferens diskuterade mycket ingående frågan om kvinnlig representation i det allmänna. Dessutom behandlades frågan om upprättandet av rådfrågningsbyråer för föräldrar. V. U. fick i uppdrag anordna en större föreläsningkurs under året.

Älvsborgs N:a kvinnodistrikts

årskonferens beslöt anordna en studiekurs i början av augusti. Bland de ämnen som föreslagits att upptagas på programmet märkas: skolfrågor, barnavårdslagarna, sexualhygien och mötesteknik.

De soc.-dem. ungdomsklubbarnas kvinnliga medlemmar inbjudas.

Beslöts teckna 10 andelar i det planerade nya tidningsföretaget.

Tandvård.

Filmpropaganda.

Blekinge kvinnodistrikts

årskonferens beslöt att hålla ett par kamratmöten med aktuella sociala och kommunala frågor på programmet. Till dessa kamratmöten skall inbjudan utfärdas till alla kvinnor, som tillhöra arbetarkommunerna i distriktet. Beslut fattades om anslutning till A. B. F.

Intressant semestervistelse

erbjuder A. B. F. för dem, som under sina semesterdagar vill lära känna huvudstaden och bese dess viktigaste sevärdheter. Under en hel veckas uppehåll i Stockholm bli kostnaderna för logi, mat och färdledareskap, entréavgifter och drickspengar inräknade, inte mera än 45 kronor. Vid kortare uppehåll reduceras avgiften med kr. 5:— pr dag. Stockholmsavdelningens studiehjem, som står för rusthållet har i dagarna förvandlats till logi med plats för inte mindre än 80 resenärer. I mån av plats få även kongressombud, underhandlingsdelegerade och andra resenärer bo i Studiehjemet mot en avgift av kr. 2:— pr natt. Upplysningar lämnas från A. B. F:s Resebyrå, Bryggaregatan 12 B, Stockholm.

Åmåls socialdem. kvinnoklubb

har varit mycket verksam under 1930 varvid särskilt märkes ett samarbete med Röda Korset som givit upphov till en sommarkoloni där under sommaren omkring 35 barn fingo god rekreation. Klubben bidrog med 500:— kr. samt förfärdigade kläder till barnen för vistelsen på kolonien. Till A. B. F. överlämnades 50:— kr. som bidrag till inredning av den nya studielokalen. Dessutom har klubben lämnat anslag till valarbetet och de strejkande lantarbetarna. Tvenne studiecirkel har klubben haft, varvid cirkeln i hemkultur rönt särskilt stort intresse. En energisk aktion har förts mot rätten att öppna en ölstuga i staden.

Unga örnar i sina nya kostymer.

Rekvirera PUB, SOMMAR KATALOG

med hundratals bilder och priser över sommarens nyheter i herr-, dam- och barnkläder. Sändes gratis, om Ni skickar in nedanstående kupong i öppet kuvert, frimärkt m. 5 öre.

PAUL U. BERGSTRÖMS A-B
Stockholm 3

Var god och sänd mig gratis Eder sommarkatalog.

Namn: .....

Yrke eller titel: .....

Postadress: .....

Erfarenheter bakom skrivmaskinen.

(Forts. fr. sid. 21.)

Genom det andra kvinnliga bidraget får man tillfälle komma underfund om arbetet inom modistyrket. Den som ger skildringen därav, hör till dem "som aldrig fått vara barn". Redan vid åtta års ålder kom hon bort till främmande människor och fick börja göra nytta för sig. Vid femton år var hon utlärd modist, och har sedan under en följd av år haft tillfälle praktisera yrket under vitt skilda förhållanden. Hon är mycket intresserad av sitt yrke. "Det skapar arbetsglädje, och då man är från det ett tag längtar man riktigt efter ett förtjusande stoff att få trolla fram något vackert ur." Och hon försäkrar att "man är lika glad över en lyckad modell som en mor över ett välartat barn".

Emellertid anser hon att arbetsglädjen inom modistyrket bör kunna

höjas genom olika åtgärder. Bland annat påtalas det osunda i att modisterna i stor utsträckning under säsongerna få arbeta till långt fram på nätterna utan övertidsbetalning. Det forcerade arbetet gör, att man inte hinner utarbeta någon hatt så som man skulle önska. Själv brukade hon stänga in sig på söndagarna för att i lugn och ro få hålla på och utarbeta en modell till något riktigt vackert.

Då man arbetat så gott som dag och natt i tre månader och ens eget arbete helt och hållit burit upp affären är det inte vidare uppmuntrande bli erbjuden stanna för halv betalning under den "tysta tiden".

Även cheferna i den branschen kunna vara mycket olika, och ifrågasvarande modist uttalar önskvärdheten av, att ingen i yrket okunnig borde ha rätt öppna modeaffär, ty även på detta område gäller det, att den okunniga intet förstår av arbetet. I de fall då fritt vivre ingår i modistens lön beror arbetsglädjen även på kosthållet. Ett sorgligt kapitel utgöra de trånga, mörka, fuktiga och kalla arbetsrum, vilka modisterna stundom äro hänvisade till, och där deras hälsa riskeras.

Modisternas lönenivå hålles nere på grund av att en del flickor med relativt goda hem under säsongerna

arbeta inom modistyrket. De åstunda endast en extraförtjänst eller fickpengar och sänka sålunda lönenivån.

Även kunderna kunna inverka på modisternas arbetsglädje.

Arbetsförhållandena vid hattfabriker äro ofta bättre än ute i modeaffärerna. Vid fabriken finnas numera i regel hygieniska arbetsrum och genom organisationen har man lyckats uppnå bättre löneförhållanden. Det ackordsarbete, som förekommer i stor utsträckning vid fabriken alstrar dock missnöje bland en del anställda.

Semestern är även bättre ordnad vid fabriken än ute i modeaffärerna. De säsonganställda sakna i regel semester.

För att skapa bättre förhållanden inom berörda yrke rekommenderas även i denna uppsats bättre organisation.

Som kontenta framhålles slutligen: "Arbetet är en av de viktigaste faktorerna i livet; rätt valt kan det skänka glädje och tröst i livets alla vedervärdiga förhållanden."

Säkerligen kan man också i fråga om en rad andra kvinnliga yrken förvänta intressanta skildringar beträffande glädjen i arbetet, och de vägar vilka man bör slå in på för att öka den.

Birgit MAGNUSDOTTER

**WESTERHOLMS
STRUMPAN**

**Den svenska
finmaskiga
kvalitetsstrumpan i silke**

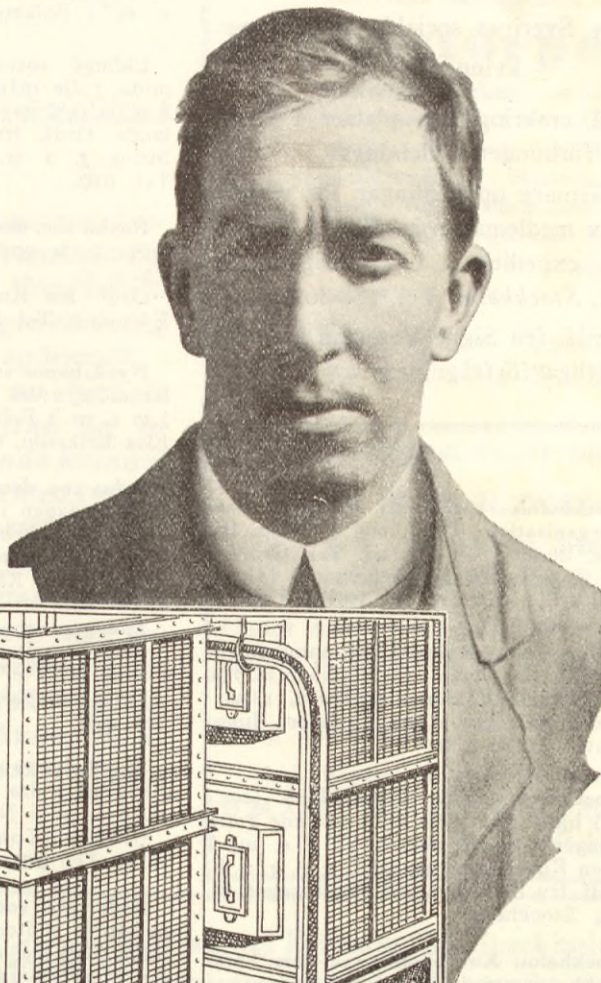
Elegant och i förnäma modefärger.

Kr. 4:90 pr par.

AKTIEBOLAGET NORRKOPINGS TRICOTFABRIK

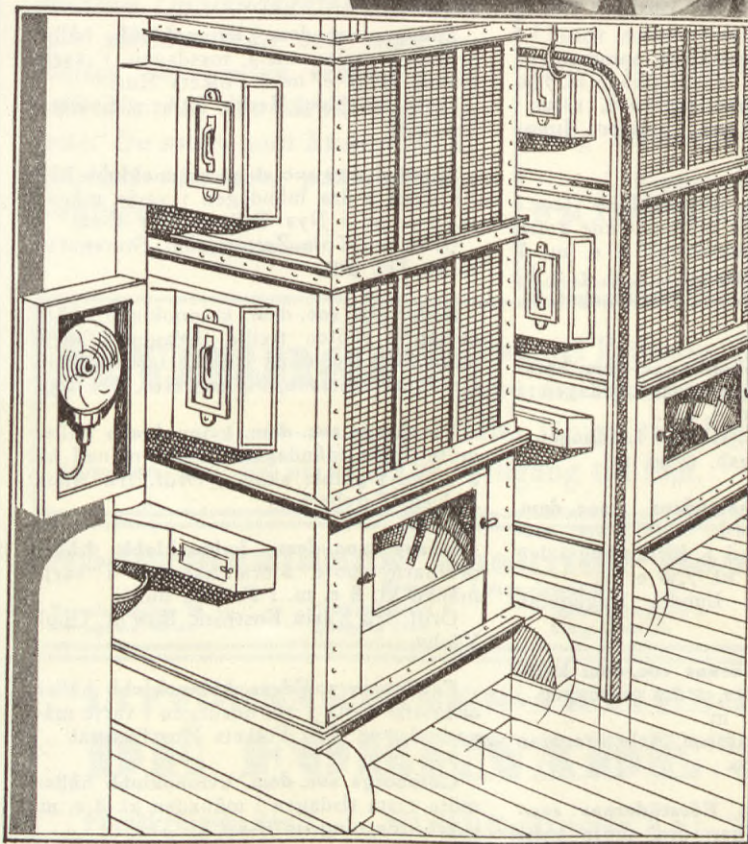

"visste alla fruar, hur dygt kooperativas mjöl är"

säger kvarnarbetare Folke Edström, »så skulle de inte köpa något annat. Tänk bara vad våra torkapparater betyda för mjölkvalitén.»

— När spannmålen tvättats, måste den naturligtvis torkas. Men den proceduren är inte så enkel, som man tror. Torkar man för hårt, skadas mjölets gluten (äggviteämnen). Torkar man för lite, kan man inte heller få ett förstklassigt mjöl — för att inte tala om, hur dyrt husmodern får betala för vattnet!

Dylika risker utsätts inte vi för tack vare dessa apparater. De nedtorka spannmålen till precis den torrhetsgrad, som ger det verkligt dryga mjölet med utmärkt bakförmåga —

kooperativas mjöl

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbund!

På omkring 250 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande
av medlemskap erhålles å förbundets
expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal
116. Kassör fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

Sthlns Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmännagatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:a fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagens-
gatan 69. Tel. Kungsh. 6790.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem.
kvinnoklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen
i månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin Hagagatan
20. Tel. Va. 6282.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 9789.

**Stockholm: Södra Förstädernas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal,
Tel. Gröndal 116 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen
8, Enskede. Tel. 183.

Föreningen för hembiträden i Stockholm
håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studie-
hemmet, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson.
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten,
tel. Bromsten 146.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i Torsvik och Skärsåtra omväx-
lande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I.
Tel. 667.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 359.

Nynäshamn soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus
omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ul-
riksdal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 492.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 933.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Arb.-föreningens H-sal.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bangatan
24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möten 1:sta onsdagen i varje må-
nad i lokalen Götaholmsgatan 1:sta och
3:dje tisdagen i månaden i lokalen Bonde-
gatan 14 kl. 8 e. m.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 9, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp.
sekr. fru Mathilda Petterson, Fredsgatan
11. Tel. 10640.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller ordi-
narie möte 3:dje måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen
i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Fanor och Standar

i olika storlekar och prislägen tillverkas
av Firma V. Lindblad, Box 1024,
Örebro. Tel. 687. Skisser och prisku-
rant på begäran. Konstnärligt och väl-
gjort arbete garanteras.

Förbundsmärket

Soc. dem. Kvinnoförbundets
medlemmar!

Bär det vackra förbundsmär-
ket i röd emalj och guld.

Pris kr. 1:25

Beställ snarast hos kvinnokl. kassör.

Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor
böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

Fackförenings- rörelsen

Den utkommer med
ett 24-sid. häfte varje
vecka och kostar, för
helt år Kr. 6:15 för
halvt år Kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom postverket eller direkt hos
tidskriftens exp. adress: **Landssek-
retariatet, Barnhusgatan 18,
Stockholm.**

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris på alla fabriker,
verkstäder och kontor!

VÄRVA prenumeranter även inom
skollärarekåren och andra grupper av
socialt intresserade!

SÄLJ Morgonbris vid alla friluftsfester
och möten under sommaren!

Varje medlem

bör bereda sig att deltaga i agita-
tionen för värvandet av nya med-
lemmar till den soc.-dem. kvinnorö-
relsen.

FÖRR
3 timmar
NU
20 minuter

tar det att laga
middag tack
vare **FRUCO-
GRYTAN**

FRUCO kokar och
steker all mat på
5-20 minuter.

liter 3 5 7 9 12

Kr. 26: 50 30: 75 36: — 41: 25 50: 25

Fritt Stockholm. Postorder exp. omg.

Undertecknad, som sedan i december 1930 använt
mig av Fruco-grytan och därunder många gånger
haft anledning att prisa dess goda och tidsbespa-
rande egenskaper, vill gärna rekommendera den åt
varje husmor och självförsörjande i såväl staden
som på landsbygden.
SIGNE WESSMAN
Ordf. i Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.

A-B FRUCO

Tunnelgatan 20 B · STOCKHOLM

Kvinnopolikliniken i Lundby, Göteborg

för havandeskapsundersökningar
och kvinnosjukdomar samt råd-
frågningsbyrå för föräldrar.

Mottagning: torsdagar kl. 6-7 e. m.

Hur har du verkat för Morgonbris' spridning?

Morgonbris' upplaga har under juni må-
nad stigit med 50 procent. Många kommis-
sionärer ha bidragit härtill. Vackraste fö-
redömet på intresse och energi visar den
kommissionär, som vunnit 275 nya köpare
av Morgonbris eller den klubbordförande,
som under en vecka ensam samlat 13 nya
prenumeranter. Dessa föredömen böra upp-
muntra varje förbundsmedlem till att in-
tresserat delta i arbetet för Morgonbris
allt vidare spridning!

Liten familj

blir inte stor om man i
god tid gör sina inköp hos
oss. Upplyningsbroschy-
rer och prislista mot 45 öres porto. Pri-
vat avsändare om så begäres.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Sexualhygienisk rådfrågningsavdelning i Morgonbris.

En av landets främsta kvinnoläkare
medverkar.

*Från arbetarkvinnornas års-
konferenser har framkommit
önskemål om att i Morgonbris
skulle införas en frågeavdelning
i sexualhygieniska spörsmål.*

*Morgonbris' har nu lyckats
vinna medverkan från en av
vårt lands mera kända kvinno-
läkare och ser sig därmed i stånd
att tillmötesgå framställningen.*

*Under adress Morgonbris' re-
daktion, Upplandsgatan 1, Sthlm,
kan således från och med nu
ställas personliga frågor i de
fall, där råd äro särskilt påkal-
lade. De svar, som kunna bli av
allmänt intresse, publiceras i
tidningen.*

Besök konditoriet vid stora skidbacken vid Fiskartorpet

Servering i parken — en av de
vackraste platser å Norra Djur-
gården. — Utsikten från Skid-
torpet storartad. Skidmuseum
med världens äldsta skida —
över 4000 år gammal. Fritt
tillträde. Lokaler för samman-
träden och fester.

Billiga priser. Öppet kl.
9-21. Telefon (3)863 99

20 min. promenad från Stadion
el. Roslagstull. Utmärkt bilväg.

En idyllisk, fridfull och dammfri plats

i Stockholms omedelbara närhet

Under semestern besök Skidfräm-
jandets turiststationer i Riksgrän-
sen, Storlien och Rämshyttan.
Billig helpension.

Närmare upplysningar lämnar

SKIDFRÄMJANDET

Herkulesgat. 28. Tel 5478, 5476

Kvinnor! Hemmet Brunnsgr. 28, Stockholm,
erbjuder under sommaren kortare
eller längre tids logi. Billigt! Bra!
Anmälan kan ske pr tel. 95 94. Tillgång till bad.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrandsgatan 2
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 7
Kungsgatan 60

Barnhusgatan 18
Odengatan 52

LIFFÖRSÄKRINGS-AKTIEBOLAGET DE FÖRENADE

Munkbron 17
i statistikens ljus.

Försäkringsbestånd: 371,662 försäkringar å Kr. 383,897,807: —

Premieintäkt år 1930 Kr. 13,629,149: 60

Bolagets fonder:

Försäkringsfond ..... Kr. 88,720,592: —

Premieåterbärings- och vinstfonder ..... Kr. 11,579,531: —

Säkerhets- och utjämningsfonder ..... 3,708,242: — Kr. 15,287,773: —

RES I MÄLAREN OCH HJÄLMAREN

Dagliga **Turistresor** från Stockholm till

**DROTTNINGHOLMS SLOTT — SIGTUNA — SKOKLOSTERS SLOTT — GRANEBERG (UPP-
SALA) — BJÖRKÖ — STRÄNGNÄS — VÄSTERÅS — ÖREBRO**

Bekväma ångfartyg. Moderata biljettpriser. Förstklassiga restaurationer.
Ångare uthyras till lustresor. Begär våra broschyrer.

NÄRMARE MEDDELA:

TRAFIKAKTIEBOLAGET MÄLAREN-HJÄLMAREN

KORNHAMNSTORG 6, 3 tr. — STOCKHOLM — TELEFON NORR 305 70

När Ni sätter bo

och Ni skall köpa duktyger
och handdukar, glöm då icke
betydelsen av att Ni får va-
ror, som Ni kan lita på. Ni
kan erhålla full trygghet
endast genom att köpa ett
välkänt svenskt fabrikat.

Almedahl • Holma
Dalsjöfors • Häggådalen

Vid val av bostad

i ÅLSTEN · ÄPPEL-
VIKEN · NOCKEBY

rådfråga en vederhäftig och sak-
kunnig byrå, som har lång erfa-
renhet i branschen.

BALDERS

Vänd Eder till

BALDERS

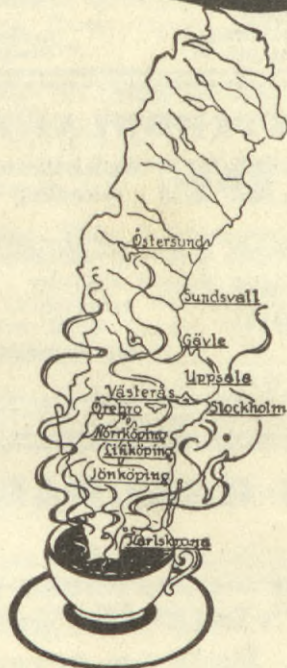
FASTIGHETSBYRÅ

HÖGLANDSTORGET 10

ÅLSTEN. Tel.: Ålsten 1000, 1100

BILAR TILL FÖRFOGANDE

Lucks

"Alltid samma goda kaffe"

kaffe

Husmödrar, vet Ni

huru stor procent av huvudstadens befolkning,
som köper sitt kaffe hos oss?

Vi vet det, men önska behålla detta för oss själva
som en av våra angenäma affärshemligheter.

En sak kan vi dock säga: Den som blir en kaffe-
kund hos Luck & Co är i gott sällskap!

Till platser där vi ej ha filialer expediering per post.

Percy F. Luck & Co. H. A. B.
STOCKHOLM.

